

TAX, AUDIT & ACCOUNTANCY

NR **50**

JAARGANG 11
MAART 2016
4X/JAAR

Speciaal nummer gewijd aan de omzetting van de boekhoudrichtlijn in Belgisch recht

- Basisprincipes van de boekhouding in België na de boekhoudrichtlijn**
- Omzetting van de boekhoudrichtlijn: veeleer een evolutie dan een revolutie**
- "Substance over form"-beginsel voortaan deel van de Belgische boekhoudkundige rechtsorde?**
- Periodieke informatie IFRS januari - december 2015**

INHOUD

- 01** Editoriaal van de voorzitter van het IBR
De basisprincipes van de boekhouding voorwerp van evolutie naar
aanleiding van de Europese boekhoudrichtlijn en de omzetting ervan
in het Belgisch recht?
-
- 03** Omzetting van de boekhoudrichtlijn: veeleer een evolutie dan een revolutie
-
- 47** Editoriaal van de Hoofdredacteur
Maakt het “*substance over form*”-beginsel voortaan deel uit van de
Belgische boekhoudkundige rechtsorde?
-
- 49** Periodieke informatie IFRS – januari 2015 tot december 2015
-

TAX AUDIT & ACCOUNTANCY

Driemaandelijks tijdschrift van het Informatie-
centrum voor het Bedrijfsrevisoraat (ICCI)
Aanbevolen afkorting: TAA

REDACTIECOMITÉ

P.P. Berger
D. Breesch
Th. Carlier
M. De Wolf (Hoofdredacteur/Rédacteur en
chef)
D. Kroes
P. Minne
D. Schockaert
D. Smets
Y. Stempniewsky
C. Van der Elst

REDACTIESECRETARIAAT

ICCI
E. Vanderstappen, V. Yangandi et/en
S. De Blauwe
Bd. E. Jacquainlaan 135
1000 Brussel - Bruxelles

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

P.P. Berger
Bd. E. Jacquainlaan 135
1000 Bruxelles - Brussel

VORMGEVING

die Keure/la Charte
Brugge

Editoriaal van de Voorzitter van het IBR

DE BASISPRINCIPES VAN DE BOEKHOUDING VOORWERP VAN EVOLUTIE NAAR AANLEIDING VAN DE EUROPESE BOEKHOUDRICHTLIJN EN DE OMZETTING ERVAN IN HET BELGISCH RECHT?

De Europese boekhoudrichtlijn werd einde 2015 in de Belgische wetgeving omgezet. Men kon vrezen dat een aantal belangrijke basisprincipes zouden sneuvelen maar uiteindelijk hebben de belangrijke basisprincipes de omzetting van de boekhoudrichtlijn overleefd.

- 1) **Eerste basisprincipe:** de boekhouding is een financiële verslaggevings- en managementtool
De boekhouding is voor een onderneming een essentiële bron van informatie en een managementtool, ongeacht de omvang van de onderneming.

De kracht van de boekhouding is meer dan ooit bevestigd, zelfs op het niveau van de micro-entiteiten waar

accrual accounting ook blijft bestaan en niemand er voorstander van was dat de micro-entiteiten, die 85 % van onze economie vertegenwoordigen, zouden overschakelen naar een *cash based* boekhouding.

- 2) **Tweede basisprincipe:** de jaarrekening is een algemene informatiebron
De jaarrekening is meer dan een samenvatting van de boekhouding. Statistische en macro-informatie zijn van fundamenteel belang voor onze economie.

Voor kleine vennootschappen en microvennootschappen werden bepaalde documenten uit de jaarrekening verwijderd, maar deze moeten nog wel afzonderlijk worden ingediend. Het verlies aan informatie is dus beperkt.

- 3) **Derde basisprincipe:** transparantie is fundamenteel en gebeurt via de openbaarmaking van de jaarrekening
De openbaarmaking van de jaarrekening is strategisch, aangezien het de transparantie ten aanzien van de economische partners toelaat.

Deze openbaarmaking blijft behouden: fundamenteel voor onze ondernemingen en economie.

- 4) **Vierde basisprincipe:** de fiscaliteit volgt de boekhouding
Sinds eertlang bestaat er een nauwe band tussen de boekhouding en de fiscaliteit en deze band heeft diepgaande omwentelingen doorstaan die het wereldwijde belang van IFRS voor de rekeningen van de ondernemingen met zich meebracht.

De fiscaliteit en de boekhouding blijven onderling nauw verbonden. Het mooiste bewijs hiervan is het feit dat de schrapping van de kosten voor onderzoek specifieke maatregelen noodzakelijk maakte om deze boekhoudkundige wijziging fiscaal te neutraliseren.

- 5) **Vijfde basisprincipe:** audit creëert vertrouwen en audit speelt een belangrijke rol in de strijd tegen fraude

Audit biedt garantie voor betrouwbare cijfers, beperkt in grote mate de risico's van fiscale en sociale fraude en maakt het mogelijk de risico's en zwakheden van een onderneming te identificeren.

Vandaag worden 6,7 % van de vennootschappen geauditeerd. De verhoogde drempels verkleinen de auditperimeter lichtjes.

Daniel KROES
VOORZITTER IBR

OMZETTING VAN DE BOEKHOUDRICHTLIJN: VEELEER EEN EVOLUTIE DAN EEN REVOLUTIE

THIERRY DUPONT

Voorzitter ICCI – Ondervoorzitter IBR en bedrijfsrevisor

Inleiding

Op 18 december 2015 werd, na een vrij korte parlementaire procedure, de wet aangenomen tot omzetting van Richtlijn 2013/34/EU van 26 juni 2013 van het Europees Parlement en van de Raad betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen (hierna: de boekhoudrichtlijn).

Op dezelfde dag ondertekende de Koning een koninklijk besluit dat de andere aspecten van deze omzetting behandelt. Zowel de wet als het koninklijk besluit werden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 30 december.

De geschiedenis van het Belgisch boekhoudrecht is vrij kort, want de eerste echte codificatie ervan gebeurde door de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen en de koninklijke besluiten van 23 december 1975 (uitvoering van de boekhoudwet), 8 oktober 1976 (jaarrekening) en 7 maart 1978 (MAR), gevolgd door de Vierde Richtlijn van 25 juli 1978 betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen.

Buiten de aanneming van de IFRS voor de geconsolideerde jaarrekeningen, die verplicht zijn in hoofde van beursgenoteerde

vennootschappen en optioneel is voor de andere groepen, is onze boekhoudreglementering sindsdien niet fundamenteel geëvolueerd.

De actualisering die werd doorgevoerd door de wet van 1 juli 1983 en door de koninklijk besluiten van 12 september 1983, alsook de overheveling van de boekhoudwet van 1975 naar het Wetboek van economisch recht en van het uitvoeringsbesluit ervan naar het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, hebben niet voor een ingrijpende evolutie gezorgd.

In deze bijdrage zullen we zien dat, hoewel de omzetting van de boekhoudrichtlijn een aantal nieuwigheden met zich meebrengt, ze het boekhoudrecht veeleer doet evolueren zonder evenwel te leiden tot een breuk met het verleden, een omwenteling of zelfs een werkelijke modernisering.

Doelstellingen en ontstaan

A. Vereenvoudiging van de bestaande boekhoudrichtlijnen

De duidelijk geformuleerde algemene doelstelling van de nieuwe boekhoudrichtlijn is de vereenvoudiging van de twee bestaande boekhoudrichtlijnen, met name de Vierde Richtlijn

4

78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen en de Zevende Richtlijn 83/349/EEG betreffende de geconsolideerde jaarrekening, wat de voorschriften voor financiële informatie betreft.

Ze heeft ook tot doel, in het bijzonder voor KMO's, de administratieve lasten te verminderen, het ondernemingsklimaat te verbeteren en de internationalisering van KMO's te bevorderen; dit laatste zal worden ondersteund door de coördinatie van de nationale voorschriften inzake de structuur en de inhoud van de jaarlijkse financiële overzichten en jaarverslagen, de gehanteerde waarderingsgrondslagen, alsmede de openbaarmaking van deze stukken.

B. Samenvoeging van de richtlijnen over de jaarrekening en over de geconsolideerde jaarrekening

De Vierde Richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen werd op 25 juli 1978 aangenomen door de Raad; ze moest binnen de twee jaar zijn omgezet in nationale wetgeving, een termijn die voor sommige bepalingen met achttien maanden of zelfs vijf jaar kon worden verlengd. Het eerste voorstel van de Commissie dateerde van 1971.

Deze richtlijn zorgde voor de boekhoudkunde normalisering in Europa door de fundamentele te leggen voor de jaarrekening en de boekhoudkundige principes voor diens opstelling; ze voerde de verplichting in om bij de jaarrekening een jaarverslag te voegen, alsook de controleverplichting, en riep een categorie van kleine ondernemingen in het leven met vereenvoudigde verplichtingen inzake jaarrekening en controle. Deze richtlijn werd vervolgens veertien maal gewijzigd¹.

¹ De geconsolideerde versie, met de lijst van de wijzigingen, kan worden geraadpleegd op het volgend adres: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:01978L0660-20130701>

Pas vijf jaar later, op 13 juni 1983, werd de Zevende Richtlijn 83/349/EEG van de Raad betreffende de geconsolideerde jaarrekening aangenomen. Deze richtlijn legde de verplichting op om een geconsolideerde jaarrekening op te stellen, alsook de vorm van de geconsolideerde jaarrekening en de principes die aan de opstelling ervan ten grondslag liggen. Ook werd de verplichting opgelegd om een geconsolideerd jaarverslag op te stellen, alsook de controleverplichting. Deze richtlijn werd vervolgens negen maal gewijzigd².

De boekhoudrichtlijn was gebaseerd op een eerste voorstel van 2011, werd door het Europees Parlement goedgekeurd op 12 juni 2013, en werd door de voorzitter van elk van deze instanties ondertekend op 26 juni 2013.

Deze nieuwe richtlijn trekt de richtlijnen van 1978 en 1983 in door hun respectievelijke materies samen te voegen en te moderniseren, en roept zo een nieuw kader in het leven voor het opstellen en openbaar maken van de jaarlijkse financiële overzichten en de geconsolideerde financiële overzichten en voor de bijhorende verslagen.

C. Het omzettingsproces in België

Twee opeenvolgende ministers

De eerste aanzet tot het omzettingsproces van de nieuwe richtlijn in België, die hoofdzakelijk onder de bevoegdheid van de FOD Economie viel, werd gegeven door vice-eerste Minister en Minister van Economie, Consumenten en Noordzee, Johan VANDE LANOTTE, die de Commissie voor Boekhoudkundige Normen (hierna: CBN) de opdracht gaf om in een eerste fase de zaken in kaart te brengen die problemen zouden kunnen opleveren; de CBN begon eveneens met het opstellen van de eerste

² De geconsolideerde versie, met de lijst van de wijzigingen, kan worden geraadpleegd op het volgend adres: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=uriserv:l26010>

ontwerpteksten, en verbond zich daarbij tot bepaalde opties; deze ontwerpteksten konden eind 2014 worden meegedeeld aan Kris PEETERS, Vice-Eerste Minister en federaal Minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse handel, in functie sinds 11 oktober 2014.

De Commissie voor Boekhoudkundige Normen

Zo werd de CBN nauw betrokken bij dit omzettingproces; het resultaat van haar werkzaamheden is echter vertrouwelijk gebleven want de ontwerpteksten werden niet gepubliceerd en werden ook niet aan een openbare raadpleging onderworpen; het is inderdaad zo dat voor bepaalde aspecten van de omzetting vereist was dat een politiek standpunt werd ingenomen en dat de tijd bovendien beperkt was. De directie van de CBN bleef de Minister van Economie daarna bijstaan bij de afwerking van de wetteksten.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen

Op zijn beurt publiceerde de Hoge Raad voor de Economische Beroepen op 4 november 2014 op eigen initiatief en in het kader van zijn wettelijke opdracht een technische studie³ inzake de problematiek van de herziening van de drempels en de gevolgen voor de economische beroepen.

De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Nationale Arbeidsraad

Het innemen van een politiek standpunt bleek noodzakelijk, met name wat de omvang van de administratieve vereenvoudiging betreft (bijvoorbeeld: kenmerken van de nieuwe categorie van microvennootschappen), de evolutie van de drempels die kleine ondernemingen omschrijven en het lot van de sociale balans die volgens

de richtlijn niet meer mag zijn opgenomen in de toelichting bij de verkorte jaarrekening.

Als basis voor zijn beslissing, vroeg de Minister van Economie een gemotiveerd advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven over de verschillende opties die in het voorstel van de CBN waren opgenomen.

Nadat de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven verschillende administratieve overheidsdiensten had geraadpleegd, bracht hij op 18 maart 2015 een eenparig advies⁴ uit over een aantal thema's: de drempels voor de enkelvoudige jaarrekening (met inbegrip van de microvennootschappen) en voor de geconsolideerde jaarrekening, de verplichting tot neerlegging en openbaarmaking van de jaarrekening voor microvennootschappen, de sociale balans, het behoud van de openbaarmaking van informatie voor kleine vennootschappen en het verslag van betalingen aan overheden.

Dit advies werd in ruime mate gevolgd in de definitieve teksten; voor de andere technische vragen (bv. de afschaffing van de mogelijkheid om kosten van onderzoek te activeren, de afschaffing van de uitzonderlijke resultaten, enz.) vroeg de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven om opnieuw te worden geconsulteerd en om de mogelijkheid te hebben om hieromtrent advies uit te brengen; voor zover wij weten, werd aan deze vraag geen gevolg gegeven.

De Minister had ook aan de Nationale Arbeidsraad gevraagd om een advies uit te brengen over de omzetting van de boekhoudrichtlijn; op 24 maart 2015 bracht de Nationale Arbeidsraad een eenparig advies⁵ uit, dat beperkt was tot de wijze van berekening van het gemiddeld aantal tewerkgestelde werknemers.

³ <http://www.cspe.be/ysite/pdf/Technische%20studie%20inzake%20de%20drempels.pdf>.

⁴ <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc15-600.pdf>.

⁵ <http://www.nar.be/ADVIES/advies-1934.pdf>.

6

De Kamer: snelle procedure

Voor de omzetting van de boekhoudrichting was een wijziging vereist van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid, het Wetboek van economisch recht en het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992.

Er was dus een wet nodig, waarvoor een voorontwerp werd opgesteld dat op 24 juni 2015 aan de Raad van State werd voorgelegd; op 31 juli 2015 bracht de Raad van State een advies uit zonder betekenisvolle opmerkingen.

Het wetsontwerp werd op 10 november 2015 neergelegd bij de Kamer.

Dit ontwerp interesseerde onze parlementsleden niet bovenmatig: na twee amendementen, zes vergaderingen van parlementaire commissies en twee voltallige vergaderingen werd wetsontwerp 1444 aangenomen op 10 december 2015.

Voor de omzetting was eveneens vereist dat aanzienlijke wijzigingen werden aangebracht aan het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, hoofdzakelijk wat bepaalde boekhoudprincipes en de presentatie van de jaarrekening betreft; er moesten ook wijzigingen worden aangebracht aan het koninklijk besluit van 12 september 1983 tot bepaling van de minimumindeling van een algemeen rekeningenstelsel en aan het koninklijk besluit van 12 september 1983 tot uitvoering van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen.

Deze wijzigingen werden opgenomen in een nieuw koninklijk besluit, waarvan het ontwerp tegelijk met het voorontwerp van wet werd voorgelegd aan de Raad van State, die geen belangrijke opmerkingen formuleerde; het

koninklijk besluit werd op 18 december 2015 ter ondertekening voorgelegd aan de Koning.

Zowel de wet als het koninklijk besluit werden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 december 2015.

Economische Beroepen niet betrokken

Noch de economische beroepen⁶, die beschikken over praktijkervaring en deskundigheid op het gebied van boekhouding, jaarrekening en de controle ervan, noch hun respectieve instituten, werden betrokken bij het omzettingsproces van de boekhoudrichtlijn. Nochtans zijn zij de eersten die met de toepassing van de nieuwe bepalingen zullen worden geconfronteerd.

Wel heeft elk van de drie Instituten, die de economische beroepen vormen, aan de Koning de benoeming van één van de 17 leden van de CBN mogen voorstellen, die zoals we eerder benadrukten, nauw werd betrokken bij de omzetting; maar het lid van de Commissie dat door één van de Instituten werd voorgedragen heeft niet als specifiek mandaat om het Instituut te vertegenwoordigen dat hem heeft voorgedragen.

Bovendien zijn de economische beroepen noch vertegenwoordigd in de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, noch in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, die eveneens in het omzettingsproces hebben geïntervenieerd.

Het feit dat de Instituten van de boekhoudbeoefenaars niet werden geraadpleegd – al was het maar over de thema's waarvoor het beroep dat ze vertegenwoordigen geen enkel tegengesteld belang kon hebben (en dit is de overgrote meerderheid), kan verrassend lijken, want hun inzet om bij te dragen tot een doeltreffende en optimale omzetting van de boekhoudrichtlijn,

⁶ De bedrijfsrevisoren, de accountants en belastingconsulenten, en de erkende boekhouders en boekhouders-fiscalisten.

rekening houdend met het algemeen belang, lijdt geen twijfel.

Algemene kenmerken van de omzetting

A. Synthese van de belangrijkste nieuwigheden en wijzigingen

De boekhoudrichtlijn brengt een resem veranderingen met zich mee inzake de categorieën van vennootschappen en groepen: micro-ondernemingen, verhoogde drempels voor alle categorieën, striktere definitie van de kleine vennootschap.

Bij de omzetting in Belgisch recht werd de Europese beweging gevolgd door in ons Europees recht de microvennootschappen in het leven te roepen, waarvan de jaarrekening openbaar mag worden gemaakt op basis van een microschemma, door de drempels voor de kleine ondernemingen en de groepen van beperkte omvang te verhogen en door bepaalde uitsluitingen van het statuut van de kleine onderneming op te heffen (m.n. de kleine dochterondernemingen van moedervennootschappen).

De boekhoudrichtlijn wijzigt eveneens bepaalde regels die raken aan de voorstelling van de jaarrekening en van de geconsolideerde jaarrekening: materialiteitsbeginsel, beginsel dat de inhoud voorrang heeft op de vorm, opheffing van de mogelijkheid om kosten van onderzoek te activeren, schrapping van de uitzonderlijke resultaten, uitbreiding van de mogelijkheid om de reële waarde toe te passen, beperking van de informatie die in de toelichting bij de jaarrekening van kleine ondernemingen en micro-ondernemingen moet worden verstrekt, enz.

De omzetting van deze nieuwe regels in het Belgisch recht is vaak beperkt gebleven tot het minimum dat door de boekhoudrichtlijn werd vereist.

Tot slot roept de richtlijn een nieuw verslag in het leven voor grote ondernemingen die werkzaam

zijn in de winningsindustrie of de in houtkap van oerbossen: het verslag van betalingen aan overheden; België heeft die nieuwe vereiste eveneens omgezet.

Deze nieuwe regels en wijzigingen zullen grondiger worden verder uiteengezet.

B. Uitvoerige werkzaamheden die globaal gezien van goede kwaliteit zijn

Op enkele uitzonderingen na is de omzetting volledig en samenhangend. De werkzaamheden waren omvangrijk, werden uitgevoerd binnen een redelijke termijn en de kwaliteit ervan kan momenteel en, in afwachting van de lessen uit de toekomstige praktijk, als globaal goed worden beschouwd, hoewel ook hier de perfectie niet bestaat; op bepaalde punten, die we verder in deze bijdrage zullen identificeren, zullen immers wetgevende of andere aanpassingen noodzakelijk zijn.

C. Consensuele omzetting over vragen van polemische aard

Afgezien van het feit dat de economische beroepen niet werden geraadpleegd, wat overigens vermoedelijk geen aanzienlijke wijzigingen aan de eindversie zou hebben aangebracht, dient de nadruk te worden gelegd op de consensuele wijze waarop het proces is verlopen voor wat de vragen van polemische aard betreft. De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven had immers een eenparig advies uitgebracht over bepaalde opties die de boekhoudrichtlijn had opengelaten en die in België tot discussie konden leiden, rekening houdend met de resultaten van de technische analyse van de Hoge Raad voor het Bedrijfsleven en na raadpleging van de betrokken administratieve diensten.

Voor de andere opties, zoals het toepassingsgebied van het materialiteitsbeginsel, de omvang van het begrip organisatie van openbaar belang

of het beginsel dat de inhoud van een transactie voorrang heeft op de vorm ervan, bleef de analyse van het belang van het lichten van de optie en de impact ervan – voor zover een dergelijke analyse noodzakelijk werd geacht – blijkbaar beperkt tot de CBN, waarvan de debatten niet openbaar zijn; de memorie van toelichting is op zich vrij discreet over de resultaten van een dergelijke eventuele analyse.

D. Omzetting breekt niet met verleden maar blijft minimalistisch

De boekhoudrichtlijn laat de lidstaten een bepaalde vrijheid bij de aanneming van tal van regels; in dat verband breken de door België gemaakte keuzes niet met het verleden en brengen ze geen aanzienlijke veranderingen of ontwikkelingen met zich mee waartoe de richtlijn de mogelijkheid bood.

De enige opmerkelijke uitzonderingen zijn: de invoering van de categorie van de microvennootschappen en de verhoging van de drempels voor de kleine ondernemingen en de groepen van beperkte omvang, die hoger zijn dan de door de nieuwe richtlijn vastgestelde minimumdrempels.

Als we deze buiten beschouwing laten, stemt het door België ingenomen standpunt vaak overeen met het door de boekhoudrichtlijn vereiste minimum.

Zo worden aan de categorie van de microvennootschappen slechts twee vereenvoudigingskenmerken gekoppeld: een toelichting die is beperkt tot vijf staten en de verlaagde openbaarmakingskosten.

Andere voorbeelden van de neiging tot een omzetting zonder breuk met het verleden:

- het principe van het materieel belang is enkel van toepassing op de toelichting bij de jaarrekening en op de mogelijkheid om bepaalde rubrieken van de balans

en van de resultatenrekening samen te voegen; de richtlijn voorzag in de mogelijkheid om dit principe toe te passen op de voorschriften van de richtlijn inzake opname, waardering, presentatie, vermelding en consolidatie (art. 6.1, j) van de richtlijn);

- het principe dat de inhoud voorrang heeft op de vorm werd verworpen⁷;
- het behoud van de uitdrukking “jaarrekening” terwijl de nieuwe richtlijn de voorkeur gaf aan de uitdrukking “financiële overzichten”; en
- de beperking van de mogelijkheid om voor financiële instrumenten gebruik te maken van de reële waarde, terwijl de richtlijn de lidstaten de mogelijkheid biedt om toe te staan of te eisen dat bepaalde andere categorieën van activa op basis van hun reële waarde worden gewaardeerd.

Bovendien heeft België op verschillende punten, voorzieningen getroffen om bepaalde regels van de nieuwe richtlijn te kunnen ontwikkelen; dat geldt met name voor:

- de sociale balans en de lijst van de deelnemingen, waarvoor de richtlijn verbiedt dat ze deel uitmaken van de toelichting bij de verkorte jaarrekening en waarvoor België voortaan bepaalt dat ze in een afzonderlijk document moeten worden neergelegd en openbaar gemaakt (art. 100, 6°/1 en /2 W. Venn.);
- het schrappen van de mogelijkheid om kosten van onderzoek te activeren, want België heeft omwille van criteria van subsidiëring en/of belastingvoordeel (investeringsaftrek, belastingkrediet voor investeringen) beslist om de activering van kosten van onderzoek toe te staan op voorwaarde dat ze hetzelfde jaar volledig worden afschreven; en

⁷ Vgl. M. DE WOLF, “Maakt het “substance over form”-beginsel voortaan deel uit van de Belgische boekhoudkundige rechtsorde?”, *infra*, p. 47 e.v.

- de overdracht van informatie van de toelichting naar de balans (voorzieningen voor milieuverplichtingen) of naar de verkorte jaarrekening (kapitaal- en rentesubsidies), want die informatie mocht niet meer in de toelichting worden opgenomen.

E. Wel een administratieve vereenvoudiging, maar ook een toename van de administratieve lasten

Administratieve vereenvoudiging is een hoofddoelstelling van de nieuwe richtlijn; de memorie van toelichting van de omzettingswet bevestigt dit deuntje: *"De regering wenst voornamelijk de administratieve lasten voor KMO's te verminderen"*; het verslag aan de Koning over het koninklijk besluit dat de richtlijn omzet is hierover dan weer vrij discreet; nergens is een lijst te vinden van de bepalingen die werden genomen om de administratieve lasten te verminderen.

Ze zijn echter niet te verwaarlozen aangezien de regering de optie van het invoeren van de categorie van de microvennootschappen heeft gelicht; deze nieuwe categorie is van toepassing op de grote meerderheid van de Belgische vennootschappen want meer dan 80 % onder hen zal onder deze nieuwe categorie vallen. Voor deze vennootschappen zal de administratieve vereenvoudiging bestaan in het gebruik van een microschemata van de jaarrekening met slechts vijf toelichtingen, en in een daling van de neerleggingskosten met 20 EUR.

Omtrent de vermindering van de administratieve lasten voor alle ondernemingen dient nog het volgende te worden vermeld:

- talrijke ondernemingen – tussen acht- en tienduizend – kunnen voortaan gebruik maken van het verkort schema in plaats

van het volledig schema, want ze worden kleine ondernemingen:

- o ofwel omdat ze beneden de nieuwe criteria vallen die de kleine onderneming definiëren;
- o ofwel omdat ze deel uitmaken van een groep waarvan de omvang groter is dan die van een kleine onderneming en ze er niet de moedervenootschap van zijn, terwijl ze individueel genomen een kleine onderneming zijn; sinds de omzetting worden die kleine ondernemingen immers niet meer verplicht beschouwd als grote ondernemingen, tenzij ze moederondernemingen zijn;

- de afschaffing van de bekenmaking van de neerlegging van de jaarrekening in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad, met als gevolg een daling van de openbaarmakingskosten van 61,20 EUR;
- de mogelijkheid om het materialiteitsbeginsel toe te passen bij het opstellen van de toelichting bij de jaarrekening; en
- de schrapping van bepaalde inlichtingen uit de verkorte toelichting.

Daartegenover staat dat nieuwe regels zullen leiden tot een toename van de administratieve lasten van de ondernemingen. Enkele voorbeelden:

- de wijziging van de presentatie van de jaarrekening door verandering, toevoeging of schrapping van rubrieken: de oprichtingskosten, nieuwe voorzieningen, niet-recurrente bedrijfs- en financiële opbrengsten en kosten, schrapping van de uitzonderlijke kosten, enz.; invoering van een bijkomend schema van de jaarrekening, met name het microschemata; aanvullende inlichtingen die in de toelichting moeten worden opgenomen;
- die veranderingen zullen vereisen dat boekhoudprogramma's en software voor

financieel beheer en voor het opstellen van de jaarrekening moeten worden gewijzigd, waardoor de vennootschappen een nieuwe versie zullen moeten aankopen; in tal van gevallen zal ook het rekeningenstelsel moeten worden aangepast; er zal eveneens voor opleiding moeten worden gezorgd;

- de overdracht van bepaalde toelichtingen naar documenten die binnen de dertig dagen na de goedkeuring van de jaarrekening en uiterlijk zeven maanden na de afsluitingsdatum van het boekjaar moeten worden neergelegd: de sociale balans voor alle schema's, de lijst van de deelnemingen en schulden ten opzichte van de fiscus en de RSZ voor de verkorte schema's en microschemas en de door de overheid gewaarborgde schulden voor de microschemas;
- het verslag van betalingen aan overheden, voor de beursgenoteerde vennootschappen en bepaalde grote ondernemingen die actief zijn in de winningsindustrie of de houtkap van oerbossen; en
- de afzonderlijk beschouwde kleine vennootschappen die meer dan 100 personen tewerkstellen, zullen hun jaarrekening zowel opstellen in verkort schema dat ze moeten neerleggen als in het volledig schema dat ze aan ondernemingsraad moeten bezorgen; het gaat weliswaar om heel weinig vennootschappen: minder dan honderd.

Geen enkele analyse van de effecten van de wijzigingen lijkt voorafgaand aan de aanneming ervan te zijn gemaakt.

F. Als een parfum van IFRS

De analyse van de nieuwe boekhoudrichtlijn roept de bedenking op dat de IFRS-concepten beetje bij beetje hun ingang vinden in de regelgevingscontext van de Europese Unie met

betrekking tot andere dan beursgenoteerde vennootschappen.

Dit is zo, hoewel de Europese Commissie, na de raadpleging die eind 2009 werd gelanceerd over *IFRS for SMEs*, heeft beslist om het door de IASB ontwikkelde ontwerp niet te volgen, omdat dit normenkader niet goed was aangepast aan de talrijke zeer kleine vennootschappen die kenmerkend zijn voor het economisch weefsel van de Europese Unie, en een te grote administratieve last zou betekenen voor deze vennootschappen; dit sloot immers niet aan bij het aangekondigde streven om de ontwikkeling van die vennootschappen te ondersteunen, meer bepaald door het verlichten van hun administratieve last.

De tekenen van deze – nog steeds lichte – contaminatie van het Europees boekhoudkader door de internationale normen van financiële verslaggeving zijn wel degelijk aanwezig; enkele voorbeelden:

- de opname in de boekhoudrichtlijn van het principe dat de inhoud van de verrichting voorrang heeft op de vorm, alsook van het materialiteitsbeginsel;
- hoewel er geen langere uiteenzetting aan wordt gewijd in vergelijking met de vorige richtlijnen, de verslaglegging tegen reële waarde waarvoor in overweging 19 een rechtvaardiging in de vorm van een pleidooi is opgenomen: *“Bovendien bieden op de reële waarde gebaseerde verslagleggingsmethoden informatie die voor gebruikers van financiële overzichten relevanter kan zijn dan op de aanschaffingsprijs of vervaardigingskosten gebaseerde informatie.”*;
- de afschaffing van de activering van de kosten van onderzoek;
- de afschaffing van de uitzonderlijke resultaten; en
- de vervanging van de term “jaarrekening” door “financiële overzichten”.

We kennen het **officiële standpunt van België over IFRS**, dat werd samengevat in het antwoord dat de CBN op 12 maart 2010 gaf op de Europese raadpleging die eind 2009 werd gelanceerd over de *IFRS for SMEs*: te complexe normen voor KMO's, te grote administratieve last voor de te leveren fiscale reconciliaties, problemen voor de berekening van de belasting en van het dividend, huidig systeem dat al voldoende volledige en gedetailleerde informatie verstrekt, geen garantie voor de vergelijkbaarheid tussen vennootschappen en de harmonisering, geen werkelijke toegevoegde waarde.

De Belgische omzetting van de richtlijn laat doorschemeren dat ons land niet tuk is op de IFRS-normen: uitoefening van de optie die het niet-aannemen van het principe dat de inhoud van de verrichting voorrang heeft op de vorm⁸ mogelijk maakt, erg beperkte invoering van het materialiteitsbeginsel, geen uitbreiding van het gebruik van de reële waarde, behoud van de term "jaarrekening" in plaats van "financiële overzichten".

België bevestigt zo dat het niet geïnteresseerd is om zijn boekhoudkader te doen evolueren in een richting die wordt gevolgd door tal van ontwikkelde als ontwikkelingslanden buiten Europa.

Toepassingsgebied

A. Wat de omvang van de vennootschappen betreft

De artikelen 15, 15/1 en 16 van het Wetboek van vennootschappen die de omvangscriteria voor vennootschappen en groepen bepalen, zijn van toepassing op alle vennootschappen die door het Wetboek van vennootschappen worden gereguleerd, terwijl de boekhoudrichtlijn alleen van toepassing is op vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid (*cf. infra*), dus op een minder ruime waaier van vennootschappen;

8 Zie vorige voetnoot.

het staat België vrij om de verplichtingen die door de boekhoudrichtlijn worden uitgevaardigd op te leggen aan andere vennootschappen dan deze die onder de boekhoudrichtlijn vallen.

B. Openbaarmakingsverplichtingen

Het toepassingsgebied van de boekhoudrichtlijn werd niet betekenisvol gewijzigd in vergelijking met de vorige richtlijn: wat België betreft, geldt de verplichting tot opstelling en openbaarmaking van de jaarrekening voor de NV, BVBA, CVBA en Comm. VA, alsook de VOF, Comm. V. en CVOA, *waarbij alle directe of indirecte vennoten van de onderneming die anders onbeperkt aansprakelijk zouden zijn, de facto beperkt aansprakelijk zijn omdat die vennoten ondernemingen zijn.*

De boekhoudrichtlijn is noch van toepassing op de ESV⁹, noch op de landbouwvennootschap¹⁰; de ESV is *de facto* een vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid; we kunnen dus begrijpen dat de boekhoudrichtlijn er niet van toepassing op is; aangezien de landbouwvennootschap commanditaire vennoten met beperkte aansprakelijkheid kan hebben, had ze moeten opgenomen zijn in de lijst van de vennootschappen die onder het toepassingsgebied van de richtlijn vallen.

Artikel 97, 1° van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat de regels over de openbaarmaking van de jaarrekening en de andere neer te leggen documenten niet van toepassing zijn op de *kleine vennootschappen die de vorm hebben aangenomen van een vennootschap onder firma, een gewone commanditaire vennootschap of een coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid*; voor die kleine vennootschappen wordt niet vereist dat ten minste één van hun vennoten geen vennootschap met beperkte aansprakelijkheid is;

9 Er zijn iets meer dan 300 ESV's en EESV's die een jaarrekening openbaar maken in België.

10 Amper een dertigtal landbouwvennootschappen maken een jaarrekening openbaar in België.

op dat vlak is het toepassingsgebied in België beperkter dan wat door de boekhoudrichtlijn wordt bepaald.

Omgekeerd sluit artikel 97, 2° diezelfde "andere dan kleine vennootschappen waarvan alle onbeperkt aansprakelijke vennoten natuurlijke personen zijn" uit van de openbaarmakingsverplichtingen; deze voorwaarde gaat verder dan wat de boekhoudrichtlijn verlangt.

Bovendien sluit artikel 97 noch de ESV, noch de "landbouwvennootschappen waarvan alle vennoten onbeperkt aansprakelijk zijn" uit van de openbaarmakingsverplichtingen; de richtlijn vereist niet dat deze vennootschappen worden onderworpen aan de verplichting tot opstelling en openbaarmaking van de jaarrekening, maar verbiedt het evenmin; het staat België dus vrij om hen die verplichting op te leggen.

C. De VZW's en stichtingen gedeeltelijk beoogd

Het deel van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de jaarrekening is van toepassing op de verenigingen en stichtingen die worden bedoeld in de wet van 27 januari 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen.

De artikelen 6 en 9 van het koninklijk besluit van 19 december 2003 betreffende de boekhoudkundige verplichtingen en de openbaarmaking van de jaarrekening van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen, bepalen immers dat, mits bepaalde aanpassingen en weglatingen die in de tekst van het koninklijk besluit van 19 december 2003 worden opgesomd, Titel I "Jaarrekening" van Boek II van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen

van toepassing is op de verenigingen en stichtingen (zijnde de artikelen 22 tot 105).

De wijzigingen die aan de artikelen 22 tot 105 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen werden aangebracht in het kader van de boekhoudrichtlijn zijn derhalve eveneens van toepassing op de verenigingen en stichtingen; het gaat hoofdzakelijk om de volgende wijzigingen (*cf. infra* voor een bespreking van enkele van deze wijzigingen):

- verduidelijkingen over de waardering van de voorzieningen (art. 50, nieuw tweede lid);
- toevoeging van een categorie van voorzieningen (milieuverplichtingen – wijziging art. 54);
- bepaling dat de kosten van ontwikkeling en goodwill worden afgeschreven over een periode van ten hoogste tien jaar, indien hun gebruiksduur niet met zekerheid kan worden geraamd en dat afschrijvingen en waardeverminderingen op goodwill niet worden teruggenomen (wijziging art. 61, § 1);
- mogelijkheid om de bestellingen in uitvoering te compenseren met de ontvangen vooruitbetalingen (art. 71);
- de posten die met Arabische cijfers zijn aangeduid van de balans en resultatenrekening kunnen worden samengevoegd wanneer hun bedrag niet van materieel belang is (toevoeging art. 82, § 3/1);
- materialiteitsbeginsel van toepassing op de informatie in de toelichting (wijziging van de eerste zin van art. 91);
- de staat van de immateriële vaste activa bevat niet langer de kosten van onderzoek (wijziging van art. 91, II);
- de toelichting betreffende de opsplitsing van de andere uitzonderlijke opbrengsten en de andere uitzonderlijke kosten wordt vervangen door een toelichting die de "niet-recurrente resultaten" specificeert (terwijl voor de VZW's en stichtingen

de uitzonderlijke resultaten momenteel niet worden vervangen door de niet-recurrente resultaten, opgesplitst tussen bedrijfsresultaten en financiële resultaten) (wijziging van artikel 91, XIV);

- de informatie over de belangrijke hangende geschillen en andere belangrijke verplichtingen dient zowel het bedrag, de aard als de vorm van het geschil of de verplichting te omvatten (wijziging van art. 91, XVII); en
- meer volledige informatie met betrekking tot de vorderingen op de bestuurders (wijziging van art. 91, XIX, A).

De wijzigingen aangebracht aan artikel 91 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen zijn *mutatis mutandis* terug te vinden in artikel 94, wanneer daar een dergelijke toelichting wordt bepaald.

Tijdens de CBN-dag van 18 november 2015 uitte Minister van Justitie Koen GEENS in het openbaar de wens dat de wijzigingen die door de omzetting van de boekhoudrichtlijn werden aangebracht aan de regeling van de vennootschappen zouden worden verruimd tot de VZW's en de stichtingen, meer bepaald inzake de categorieën van verenigingen en stichtingen en de voorstellingsregels van de jaarrekening; er werd noch informatie gegeven over de termijn waarbinnen deze verruiming zou kunnen of moeten gebeuren, noch vanaf welk boekjaar ze van toepassing zou zijn.

D. Omzettingstermijn en inwerkingtreding

De nieuwe richtlijn moest binnen de twee jaar na de bekendmaking ervan in het nationaal recht van elke lidstaat zijn omgezet, zijnde tegen uiterlijk 20 juli 2015. Daarbij was het de bedoeling dat de nieuwe regels door de ondernemingen konden worden toegepast vanaf de boekjaren die beginnen in 2016.

De omzetting is dus met vijf maanden vertraging ten opzichte van de opgelegde termijn

verwezenlijkt, maar enerzijds zijn de nieuwe regels pas van toepassing vanaf de boekjaren die beginnen in 2016 en anderzijds is België verre van de laatste van de lidstaten van de Europese Unie die zijn omzettingplicht heeft vervuld.

Verandering van de criteria die de omvang van vennootschappen en groepen bepalen

A. Algemeen overzicht

De meest ingrijpende veranderingen die de omzetting van de boekhoudrichtlijn met zich mee heeft gebracht, gaan over de categorieën van vennootschappen en groepen: nieuwe categorie van vennootschappen – de microvennootschappen – verhoging van de drempels die de kleine vennootschap en de groepen van beperkte omvang bepalen en wijziging van de criteria voor de uitsluiting uit de categorie van de kleine vennootschappen ook de overschakeling van de éne naar de andere categorie.

Vooraf merken we op dat de boekhoudrichtlijn vijf categorieën van vennootschappen omschrijft: de micro-onderneming, de kleine onderneming, de middelgrote onderneming, de grote onderneming en de organisatie van openbaar belang.

De Belgische omzetting omschrijft slechts één enkele categorie van vennootschappen: de kleine vennootschap; ze roept ook een subcategorie van deze categorie van de kleine vennootschappen in het leven: de microvennootschap.

De Belgische regeling is immers van afwijkende aard:

- de regels voor de opstelling, openbaarmaking en controle van de jaarrekening zijn standaard van toepassing op alle vennootschappen, tenzij er uitdrukkelijk van wordt afgeweken voor de kleine ven-

- nootschappen (en bijgevolg voor de microvennootschappen); en
- hetzelfde geldt voor de microvennootschap ten opzichte van de kleine vennootschap.

Strikt genomen *bestaat de categorie van de grote vennootschappen niet in België*, want ze wordt niet als dusdanig gedefinieerd; om een dergelijke categorie in het leven te roepen, had de categorie van de middelgrote ondernemingen moeten worden ingevoerd, want de minimumomvang van een grote onderneming in de zin van de richtlijn is wel veel groter dan de maximumomvang van een kleine onderneming; het was echter niet nodig om een dergelijke categorie in het leven te roepen.

In België zou men het dus veeleer moeten hebben over “andere dan kleine vennootschappen” dan over “grote vennootschappen”; in de praktijk loopt het echter anders en tot nu toe was er geen reden om er aanstoot aan te nemen.

Men moet er echter op toezien om voortaan een “Belgische grote vennootschap”, die elke vennootschap kenmerkt die meer dan één van de criteria overschrijdt die de Belgische kleine vennootschap omschrijft (balanstotaal van 4,5 miljoen EUR, omzet van 9 miljoen EUR, personeelsbestand van 50 personen), niet te verwarren met de “grote vennootschap” zoals wordt omschreven door de boekhoudrichtlijn en, die elke vennootschap kenmerkt die meer dan één van de volgende criteria overschrijdt: balanstotaal van 20 miljoen EUR, omzet van 40 miljoen EUR, personeelsbestand van 250 personen.

De zaken worden echter vertroebeld door de omzetting vermits de Belgische wet een specifieke verplichting in het leven roept voor vennootschappen met een omvang van een grote vennootschap zoals bepaald door de boekhoudrichtlijn, maar zonder er de naam “grote vennootschap” aan toe te kennen – het gaat om het verslag van betalingen aan overheden (*cf. infra*), dat de boekhoudrichtlijn

oplegt aan organisaties van openbaar belang en grote ondernemingen en groepen waarop de verplichting tot opstellen van een geconsolideerde jaarrekening van toepassing is en die actief zijn in de winningsindustrie of de houtkap van oerbossen.

Er valt op te merken dat deze bepaling ingaat tegen de memorie van toelichting met betrekking tot artikel 3 van de wet van 18 december 2015, zoals ingevoerd op verzoek van de Raad van State, waarin wordt uiteengezet dat het feit dat er geen afzonderlijke categorie van middelgrote ondernemingen wordt ingevoerd, wordt gerechtvaardigd doordat “*in de Belgische wetgeving dezelfde verplichtingen gelden voor middelgrote en grote ondernemingen*” – *in casu* wordt verwezen naar overweging 12 van de boekhoudrichtlijn; zoals we hebben gezien, is deze motivering niet correct, want er wordt ten minste één verplichting opgelegd enkel aan de ondernemingen die volgens de boekhoudrichtlijn de omvang hebben van een grote onderneming.

Er bestaat eveneens enige vaagheid wat de categorie van de organisaties van openbaar belang betreft. De enige bestaande definitie hiervan is te vinden in de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, gecoördineerd op 30 april 2007; de Belgische omzetting verwijst niet uitdrukkelijk naar de “organisaties van openbaar belang” omdat de maatregelen, die er met toepassing van de richtlijn betrekking op hebben op hen worden toegepast door een combinatie van verwijzingen naar de vennootschappen bedoeld in de artikelen 4 en 92, § 3, 1°, 2°, 4° en 6° van het Wetboek van vennootschappen.

Voor de consolidatieverplichtingen werd een gelijkaardig afwijkend systeem uitgewerkt.

Ondanks zijn relatief gebrek aan duidelijkheid heeft dit afwijkend systeem de verdienste dat het een goede rechtszekerheid waarborgt.

B. De micro-ondernemingen

Boekhoudrichtlijn

De **categorie van de "micro-ondernemingen"** werd in de Europese regelgeving ingevoerd door de richtlijn 2012/6/EU van 14 maart 2012 tot wijziging van richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat micro-entiteiten betreft; het is dus geen primeur van de nieuwe boekhoudrichtlijn.

De belangrijkste kenmerken van de regeling, die werd ingevoerd door de boekhoudrichtlijn en de omzetting ervan in het Belgisch recht, zijn¹¹:

- de lidstaten hebben de mogelijkheid om een specifieke categorie van vennootschappen voor de "micro-ondernemingen" in te voeren; België heeft beslist om van deze mogelijkheid gebruik te maken door evenwel de betrokken vennootschappen "microvennootschappen"¹² te noemen; en
- wanneer een lidstaat van deze mogelijkheid gebruik maakt, worden de micro-ondernemingen omschreven als ondernemingen die op balansdatum de grensbedragen voor ten minste twee van de drie volgende criteria niet overschrijden:

Drempels van de microvennootschap	
Balanstotaal	350.000
Netto-omzet	700.000
Gemiddeld personeelsbestand	10

In België

De omzetting in België gebeurde door het invoegen van een artikel 15/1 in het Wetboek van vennootschappen, met inachtneming van de criteria van de boekhoudrichtlijn, maar met de toevoeging van de volgende regels:

- microvennootschappen zijn een subcategorie van de kleine vennootschappen, wat behelst dat alle kenmerken van de kleine vennootschap en met name de fiscale kenmerken van toepassing zijn op de microvennootschappen, met uitzondering van de bepalingen die specifiek voor de microvennootschap zijn;
- een moedervennootschap of een dochtervennootschap zijn nooit een microvennootschap;
- wat het tijdstip betreft waarop de naleving van de criteria moet worden gecontroleerd, hanteert de Belgische omzetting letterlijk de bewoordingen van de boekhoudrichtlijn over: "op datum van de jaarafsluiting" (W. Venn.)/op de balansdatum (richtlijn); we begrijpen dat hiermee de afsluitingsdatum van het lopend boekjaar wordt bedoeld en niet die van het vorig boekjaar; als de wetgever de afsluitingsdatum van het vorig boekjaar had willen bedoelen, vermoeden we dat hij de formule van artikel 15, § 1 van het Wetboek van vennootschappen met betrekking tot de kleine vennootschappen had gebruikt: "op balansdatum van het laatst afgesloten boekjaar";

¹¹ Artikelen 3 en 36 van de boekhoudrichtlijn.

¹² De redenen voor deze keuze werden niet vermeld, maar deze keuze is logisch omdat het wenselijk is om verwarring te vermijden met de eenmanszaak, waarop de richtlijn niet van toepassing is.

- een dergelijke formulering van het tijdstip waarop de criteria van de microvennootschap moeten zijn nageleefd, leidt tot een zekere rechtsonzekerheid, niet wat het te gebruiken schema van de jaarrekening betreft, maar wel wat het voordeel betreft van twee steunmaatregelen voor KMO's: de *tax shelter* voor startende ondernemingen, (belastingvermindering voor investeringen in aandelen van startende KMO's, die wordt verhoogd als het om een microvennootschap gaat) en de gedeeltelijke vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor diezelfde startende ondernemingen die wordt verhoogd voor de microvennootschappen¹³; aan deze voordelen die in de loop van het boekjaar van toepassing zijn, worden voorwaarden gekoppeld die pas op het einde van het boekjaar kunnen worden gecontroleerd¹⁴;
- bovendien heeft het feit dat rekening wordt gehouden met de afsluitingsdatum van de balans om de naleving van de criteria van de microvennootschap te beoordelen, gecombineerd met de wijze waarop de regel die is opgenomen in artikel 15/1, § 2 van het Wetboek van vennootschappen werd geformuleerd, volgens dewelke een verandering van vennootschaps categorie pas ingaat vanaf het boekjaar dat volgt op twee opeenvolgende boekjaren waarin de criteria waren overschreden (het remanentiebeginsel), wat tot gevolg heeft dat een kleine vennootschap pas een microvennootschap zal worden in de loop van het derde jaar:
  - o als deze in de loop van de twee vorige boekjaren binnen de criteria van de microvennootschap viel (art. 15/1, § 2); en
  - o als ook op het einde van het derde jaar voldoet aan de criteria van de microvennootschap (aangezien vereist is dat de criteria van de microvennootschap op grond van artikel 15/1, § 1 van het Wetboek van vennootschappen tevens zijn nageleefd "op datum van de jaarafsluiting").

Deze regel voert een zekere starheid in die niet goed verenigbaar is met de doelstelling van administratieve vereenvoudiging en strookt niet met de boekhoudrichtlijn. Daarenboven is ze niet coherent met de regel die van toepassing is op vennootschappen die de drempels van de kleine vennootschap overschrijden (zie verder "Overgang van de éne naar de andere categorie"); dit gebrek aan samenhang is betreurenswaardig, omdat degenen die de categorie van een vennootschap moeten beoordelen met aanzienlijke verwarring zullen kampen.

Maatregelen van administratieve vereenvoudiging

Volgens de boekhoudrichtlijn hebben micro-ondernemingen recht op de **volgende vereenvoudigingen**:

¹³ Twee maatregelen die worden ingevoerd door de artt. 48 en 58 van de programmawet van 10 augustus 2015, en gewijzigd door de artt. 47, 2° en 62, 2° van de wet van 18 december 2015.

¹⁴ In werkelijkheid schuldte de rechtsonzekerheid al in de programmawet van 10 augustus 2015 en werd ze bij de omzetting van de boekhoudrichting behouden in plaats van te worden gecorrigeerd.

Vereenvoudigingsopties voor de microvennootschap	
Boekhoudrichtlijn	Omzetting door België (art. 94/3 K.B. W. Venn.)
Geen opgave moeten doen van overlopende posten aan de actiefzijde en aan de passiefzijde.	Optie niet omgezet.
De toelichting beperken tot: <ul style="list-style-type: none"> - financiële verplichtingen, waarborgen of onvoorziene gebeurtenissen die niet in de balans zijn opgenomen; - aan de leden van de bestuursorganen verleende voorschotten en kredieten; - informatie over eigen aandelen. 	Optie omgezet, echter met toevoeging van de volgende toelichtingen: <ul style="list-style-type: none"> - samenvatting van de waarderingsregels, beperkt tot de afschrijvingen, waardeverminderingen, voorzieningen en herwaarderingen; en - staat van de vaste activa. Eveneens toevoeging van informatie die in een afzonderlijk neergelegd document moet worden verstrekt (art. 100 W. Venn.) ¹⁵ : <ul style="list-style-type: none"> - door de Belgische overheid gewaarborgde schulden; en - opeisbare schulden ten aanzien van de belastingadministratie en de RSZ.
Geen jaarverslag.	Optie omgezet.
Geen verplichte openbaarmaking van de jaarrekening, voor zover ze is neergelegd.	Optie niet omgezet.
Synthetische balans en resultatenrekening; bv. activa beperkt tot de oprichtingskosten, de vaste activa en de vlottende activa.	Optie niet omgezet.

Noch de memorie van toelichting bij de wet van 18 december 2015, noch het verslag aan de Koning van het ontwerp van koninklijk omzettingsbesluit vermelden de redenen voor die keuzes.

In zijn advies van 18 maart 2015¹⁶ wijst de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven "op het belang van de financiële verslaggeving als betrouwbaar bestuurs- en communicatiemiddel voor ondernemingen en hun aandeelhouders", alsook voor andere belanghebbenden (werknemers,

banken, leveranciers en schuldeisers, fiscus, statistische diensten van de Staat): "De financiële verslaggeving moet deze belanghebbenden toelaten om de informatie te verkrijgen die beantwoordt aan hun behoeften, zonder dat zij deze informatie via andere wegen moeten vragen". We vestigen ook de aandacht op de nauwe band die in België bestaat tussen boekhouding en fiscaliteit, en op het feit dat de financiële verslaggeving de correcte berekeningsgrondslag blijft van de belasting voor de ondernemingen.

Tot slot vermelden we dat de microvennootschappen op een bijkomend voordeel kunnen rekenen: de **openbaarmakingskosten** worden met 20 EUR verminderd ten opzichte van de

¹⁵ Die informatie is nog steeds vereist door art. 100 W. Venn.; vroeger was ze opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening en werd ze bijgevolg niet in een afzonderlijk document neergelegd.

¹⁶ O.c.

openbaaringskosten voor kleine ondernemingen (art. 178, § 3 K.B. W. Venn.).

Het microschem

Om de mogelijkheid te kunnen benutten om slechts een beperkt aantal toelichtingen op te stellen, moeten de microvennootschappen gebruikmaken van het "microschema" dat wordt omschreven in de nieuwe artikelen 94/1, 94/2 en 94/3 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen. Aangezien het om een optie gaat die aan de microvennootschappen wordt verleend, zullen ze als alternatief altijd het volledig schema of het verkort schema mogen gebruiken, maar dat zal tot hogere openbaaringskosten leiden.

Weerslag

Het is moeilijk om vast te stellen voor **hoeveel vennootschappen** deze nieuwe categorie van vennootschappen zal gelden, want momenteel maken weinig kleine vennootschappen hun omzet openbaar. De memorie van toelichting heeft het over 83,5 % van het totaal aantal vennootschappen.

Op basis van de laatste DVD van de Balanscentrale, zijn de resultaten van een beknopte analyse de volgende:

- ongeveer 220.000 vennootschappen zijn zeker microvennootschappen, want ze overschrijden telkens twee criteria niet (meestal balanstotaal en personeelsbestand);
- ongeveer 120.000 andere vennootschappen overschrijden ofwel het criterium van het balanstotaal, ofwel het criterium van het personeelsbestand en hebben een brutomarge die lager ligt dan het omzetcriterium; het aandeel van die vennootschappen met een omzet van minder dan 700.000 EUR kan niet worden vastgesteld.

Het lijkt echter geen twijfel dat de nieuwe categorie van de microvennootschappen geldt voor een aanzienlijk deel van de vennootschappen.

C. De kleine vennootschappen

Verhoging van de drempels

De boekhoudrichtlijn trekt de criteria op die de kleine vennootschap bepalen, maar laat echter een vrij ruime bewegingsvrijheid voor de lidstaten.

De regeling van de boekhoudrichtlijn en de omzetting ervan in Belgisch recht ziet er, via een wijziging van artikel 15 van het Wetboek van vennootschappen, als volgt uit:

Drempels van de kleine vennootschap			
	Minimum volgens de richtlijn	Maximum volgens de richtlijn	Omzetting door België (art. 15 W. Venn.)
Balanstotaal	4.000.000	6.000.000	4.500.000
Netto-omzet	8.000.000	12.000.000	9.000.000
Gemiddeld personeelsbestand	50	50	50

Overleg

Over de verhoging van de drempels, die voortvloeit uit de Belgische omzetting, werd overleg gepleegd met de sociale partners binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. Men kwam vrij snel tot een consensus over een verhoging van de drempels die overeenstemt met de inflatie sinds de laatste verhoging ervan die werd ingevoerd door het koninklijk besluit van 25 mei 2005. Dat leidde tot een verhoging van 23 %, zijnde een percentage dat iets hoger ligt dan de reële inflatie sinds juni 2005.

Weerslag

Het **aantal vennootschappen dat getroffen wordt** door de verhoging van de criteria die de kleine vennootschappen omschrijven, lijkt vrij beperkt want het zou volgens onze schattingen om niet meer dan ongeveer 1.100 vennootschappen gaan. Toch gaat het hierbij om 12 % van de vennootschappen die momenteel, individueel genomen, de criteria van de kleine vennootschap overschrijden.

Op te merken valt dat deze berekening geen rekening houdt met de vennootschappen die gebruik zullen kunnen maken van de mogelijkheid om de bestellingen in uitvoering te compenseren met de ontvangen vooruitbetalingen (wijziging van art. 71 K.B. W. Venn.) en die bijgevolg te maken zullen krijgen met een soms aanzienlijke daling van hun balanstotaal.

Uitsluiting van de moedervennootschappen

Wanneer de omvang van de groep op geconsolideerde basis de drempels voor de kleine onderneming overschrijdt, is een moedervennootschap altijd uitgesloten van het statuut van kleine vennootschap (nieuw art. 15, §§ 6-7 W. Venn.); de "moedervennootschap" wordt omschreven in artikel 6 van het Wetboek van vennootschappen: de vennootschap die

een controlebevoegdheid uitoefent over een andere vennootschap; de controlebevoegdheid wordt dan weer omschreven in de artikelen 7 tot 9 van het Wetboek van vennootschappen. Deze regel volgt uit een optie die is geformuleerd in artikel 3.12 van de boekhoudrichtlijn.

Er worden verschillende verduidelijkingen aangebracht aan het feit dat moedervennootschappen van groepen waarvan de omvang de drempels van de kleine vennootschap overschrijdt, uitgesloten zijn van het statuut van de kleine vennootschap:

- een dochtervennootschap is een moedervennootschap als ze zelf één of meer andere vennootschappen controleert;
- vennootschappen die een consortium vormen, worden gelijkgesteld met een moedervennootschap, die is uitgesloten van de regeling van de kleine vennootschap (art. 15, § 7, tweede lid W. Venn. – zie verder);
- er werd een aanpassing ingevoerd voor de berekening van de omvang op geconsolideerde basis: als de weglatingen binnen de groep niet worden verricht, bijvoorbeeld omdat de groep zich niet tot een formele consolidatie heeft verbonden, worden de grensbedragen met 20 % vermeerderd;
- de regeling bevat ook een regel om misbruik tegen te gaan: elke vennootschap die zou zijn opgericht met als enig doel "de verslaggeving van bepaalde informatie te ontwijken" wordt uitgesloten van het voordeel van het statuut van de kleine vennootschap (art. 15, § 7, lid eerste W. Venn.).

Deze uitsluiting van de moedervennootschappen van het statuut van de kleine vennootschap is in werkelijkheid een **aanzienlijke evolutie** ten opzichte van de uitsluitingsregeling die er vóór de omzetting van toepassing was; het vroegere artikel 15, § 5 van het Wetboek van vennootschappen bepaalde immers dat elke ven-

nootschap die met één of meer andere vennootschappen verbonden was, altijd een grote onderneming was wanneer de omvang van de groep groter was dan die van een kleine onderneming; voortaan geldt die uitsluiting enkel voor de moedervennootschappen.

Het aantal vennootschappen dat getroffen wordt door die verandering is aanzienlijk, hoewel het niet makkelijk kan worden bepaald:

- ongeveer 15.200 vennootschappen maken een jaarrekening openbaar volgens het volledig schema, terwijl ze individueel genomen klein zijn (volgens de oude criteria); de belangrijkste wettelijke reden waarom die ondernemingen een jaarrekening openbaar maken volgens het volledig schema in plaats van volgens het verkort schema is dat ze deel uitmaken van een groep waarvan de omvang groter is dan die van een kleine onderneming (vroeger art. 15, § 5 W. Venn.);
- van die 15.200 vennootschappen verklaren er bijna 5.000 dat ze een deelneming als verbonden onderneming bezitten in andere ondernemingen; het zijn dus moedervennootschappen;
- uit die analyse leiden we af dat, ten gevolge van de omzetting, ongeveer 10.000 vennootschappen zullen overgaan van het statuut van de grote vennootschap naar dat van de kleine vennootschap wegens de quasi-opheffing van artikel 15, § 5 van het Wetboek van vennootschappen;
- er dient te worden opgemerkt dat die verandering alleen als gevolg zal hebben dat die vennootschappen de mogelijkheid krijgen om hun jaarrekening volgens het verkort schema in plaats van volgens het volledig schema openbaar te maken; op fiscaal vlak zullen die vennootschappen verder als grote vennootschappen worden beschouwd want het fiscaal recht verwijst enkel naar de algemene uitsluiting die wordt geformuleerd in artikel 15, § 6 van het Wetboek van vennootschappen en niet naar de beperking van die uitsluiting

tot de moedervennootschappen zoals geformuleerd in artikel 15, § 7 van het Wetboek van vennootschappen¹⁷.

Consortia

Vennootschappen die een consortium vormen worden gelijkgesteld met een moedervennootschap die is uitgesloten van de regeling van de kleine vennootschap. Deze specificering is opgenomen in artikel 15, § 7, tweede lid van het Wetboek van vennootschappen en wordt bevestigd in de memorie van toelichting: *“de regering acht het nuttig dat in paragraaf 7 een laatste lid wordt toegevoegd dat preciseert dat voor de toepassing van paragraaf 6 en paragraaf 7 [van art. 15] elk van de vennootschappen die een consortium vormen gelijkgesteld wordt met een moedervennootschap”*.

De formule “vennootschappen die een consortium vormen zoals bepaald in artikel 10” kan tot verwarring leiden: betekent dit dat bedoeld wordt op:

- alle vennootschappen die zich in een consortium bevinden, met inbegrip van de dochtervennootschappen van moedervennootschappen die, wegens het feit dat ze onder centrale leiding staan, een consortium vormen?
We halen de “reële” casus aan van een moedervennootschap “M” met verschillende dochtervennootschappen waarin telkens een vastgoedproject wordt ondergebracht: elke dochtermaatschappij is individueel genomen een kleine vennootschap; de groep overschrijdt de omvang van een kleine vennootschap; in dat geval is de vennootschap “M” een grote vennootschap (ongeacht haar individuele omvang) en is elke dochtervennootschap een kleine vennootschap.

¹⁷ Dit volgt uit de wijzigingen die door hoofdstuk 5 van de wet van 18 december 2015 tot omzetting van de boekhoudrichtlijn werden aangebracht in het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992.

Maar laten we nu veronderstellen dat moedervennootschap "M" onder de leiding komt van een identiek bestuursorgaan als een andere kleine vennootschap "P", die op geen andere manier met "M" is verbonden; vanaf dat moment bestaat er tussen "M" en "P" een consortium, wat tot gevolg heeft dat alle vennootschappen, ook de kleine dochtervennootschappen, uitgesloten worden van het statuut van de kleine vennootschap.

Deze situatie zou niet coherent zijn en zou tot onbegrip leiden. Toch is het de interpretatie die volgt uit het ontwerpadvies dat de CBN op 13 januari 2016 publiceerde met als titel "Beoordeling groottecriteria artikelen 15 en 15/1 van het Wetboek van vennootschappen" dat het over "alle leden van het consortium" heeft.

- OF enkel de vennootschappen die wegens het feit dat ze zelf onder centrale leiding staan, een consortium vormen, echter met uitsluiting van hun dochtervennootschappen?

Deze interpretatie, die tot gevolg zou hebben dat de kleine dochtervennootschappen van vennootschappen die een consortium vormen, net als in een groep die geen deel uitmaakt van een consortium, tot de categorie van de kleine vennootschappen zouden kunnen behoren, wordt gesteund door het feit dat artikel 15, § 7, tweede lid van het Wetboek van vennootschappen uitdrukkelijk verwijst naar de definitie van consortium in artikel 10 van het van het Wetboek van vennootschappen. Dit artikel bepaalt: *"Er is een "consortium" wanneer een vennootschap enerzijds, en één of meer andere vennootschappen naar Belgisch of naar buitenlands recht anderzijds, die geen dochtervennootschappen zijn van elkaar, noch dochtervennootschappen zijn van één en dezelfde vennootschap, onder centrale leiding staan"*.

Logischerwijze, en met het oog op een elementaire samenhang, zou deze verplichting tot gelijkstelling van de vennootschappen die een consortium vormen met een moedervennootschap alleen betrekking mogen hebben op de vennootschappen uit het consortium die geen dochtervennootschap zijn.

De uitsluiting voor kleine vennootschappen die meer dan 100 werknemers tewerkstellen werd geschrapt

Het oude artikel 15, § 1 bevatte een uitsluiting van de regeling van de kleine vennootschap voor vennootschappen die meer dan 100 personen in voltijdse equivalenten tewerkstelden; deze uitsluiting staat echter niet in de boekhoudrichtlijn, zodanig dat ze uit de definitie van kleine vennootschappen moest worden geschrapt.

Volgens onze analyses treft deze schrapping slechts een erg klein aantal vennootschappen: ongeveer 70.

Voor die vennootschappen die voortaan onder het statuut van kleine vennootschap en, in theorie, zelfs onder dat van microvennootschap kunnen vallen, werd een compenserende maatregel getroffen: als ze ervoor kiezen om hun jaarrekening op te stellen en openbaar te maken volgens het verkort schema of desgevallend volgens het microschem, moeten ze hun jaarrekening ook volgens het volledig schema opstellen en meedelen aan de ondernemingsraad en aan de algemene vergadering (nieuw artikel 15, b, derde lid van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven).

Er zal noch worden geëist dat een jaarverslag wordt opgesteld, noch dat over het volledig schema een commissarisverslag wordt opgesteld dat wordt openbaar gemaakt; het verslag van de bedrijfsrevisor dat wordt opgesteld met toepassing van artikel 151,

2° van het Wetboek van vennootschappen, waarin hij de getrouwheid en volledigheid moet certificeren van de economische en financiële inlichtingen overgemaakt aan de ondernemingsraad moet echter eveneens betrekking hebben op het volledig schema, want dat laatste maakt wel degelijk deel uit van de economische en financiële inlichtingen.

Berekeningsmodaliteiten van de criteria

Bepaalde berekeningsmodaliteiten van de criteria werden gewijzigd:

- omzet: de optie bedoeld in artikel 3.12 van de boekhoudrichtlijn werd gelicht, ten einde te bepalen dat wanneer meer dan de helft van de opbrengsten die voortvloeien uit het gewoon bedrijf van een vennootschap bestaat uit opbrengsten die niet aan de omschrijving van de post “omzet” beantwoorden, er voor de toepassing van paragraaf 1 onder “omzet” moet worden verstaan: het totaal van de bedrijfs- en financiële opbrengsten met uitsluiting van de niet-recurrente opbrengsten (art. 15, § 5, derde lid W. Venn.); het betreft een herformulering van het vroegere artikel 15, § 4, derde lid van het Wetboek van vennootschappen; en
- gemiddeld aantal tewerkgestelde werknemers: dit criterium stemt voortaan overeen met het gemiddelde van het aantal werknemers uitgedrukt in voltijdse equivalenten dat is geregistreerd in de DIMONA-databank, per einde van elke maand van het boekjaar (art. 15, § 5, eerste lid W. Venn.). Voor de personen die niet in de DIMONA-databank moeten worden aangegeven, moet men zich baseren op het algemene personeelsregister of op een “gelijkwaardig document” voor de werknemers die in het buitenland werkzaam zijn. We kunnen alleen maar hopen dat de noodzakelijke gegevens vlot verkrijgbaar zijn via het DIMONA-systeem; en
- duur van het referentieboekjaar: een dubbele verduidelijking die niet wordt vereist door de richtlijn, werd aangebracht aan de berekeningswijze van de criteria wanneer het boekjaar een andere duur dan 12 maanden heeft (vroegere § 3 van art. 15 W. Venn., na de omzetting § 4):
  - o een duur van het boekjaar die verschillend is van 12 maanden moet uitzonderlijk zijn; en
  - o een boekjaar mag niet langer duren dan 24 maanden min één dag.
 De invoeging van deze dubbele verduidelijking is in verschillende opzichten opmerkelijk:
  - o het is de eerste keer dat het Wetboek van vennootschappen of een boekhoudwet de duur van een maatschappelijk boekjaar beperkt en verduidelijkt dat een andere duur dan 12 maanden uitzonderlijk moet zijn; en
  - o een duur van 24 maanden min één dag is langer dan wat tot nu toe doorgaans aanvaardbaar werd geacht (18 maanden).
- eerste boekjaar: de bestaande regel, die bepaalt dat, voor de toepassing van de criteria [die de kleine vennootschap definiëren] op vennootschappen die met hun bedrijf starten, deze cijfers bij het begin van het boekjaar te goeder trouw worden geschat, werd opgenomen in de artikelen 15, § 3 en 15/1, § 3 van het Wetboek van vennootschappen; er werd echter een verduidelijking toegevoegd: *“Indien uit deze schatting blijkt dat meer dan één van de criteria zullen overschreden worden gedurende het eerste boekjaar, moet daar voor dat eerste boekjaar meteen rekening mee worden gehouden”*.

In zijn ontwerpadvies over de toepassing van de groottecriteria verduidelijkt de CBN dat de schatting moet voortvloeien

uit het financieel plan; zodra uit het financieel plan blijkt dat de vennootschap op het einde van haar eerste boekjaar, en na proratering als het boekjaar een andere duur heeft dan 12 maanden, meer dan één criteria overschrijdt die de microvennootschap of de kleine vennootschap bepaalt, kan ze geen aanspraak meer maken op dit statuut.

Deze regel is te strikt, want de prognoses die vaak in het enthousiasme van de opstart van een nieuwe activiteit worden opgesteld, kunnen te optimistisch zijn gebleken, of de economische omstandigheden kunnen zijn veranderd, met als gevolg dat de vennootschap zich op het einde van haar eerste boekjaar in een lagere vennootschapscategorie zou bevinden dan deze die uit haar financieel plan voortvloeit; het is moeilijk te rechtvaardigen om haar in die

omstandigheden te verplichten om zich gedurende twee jaar groter voor te doen dan in werkelijkheid.

Overgang van de éne naar de andere categorie

Er werd een belangrijke wijziging aangebracht aan de vroegere regel die werd geformuleerd in het oude artikel 15, § 1 van het Wetboek van vennootschappen die bepaalde dat een vennootschap in de loop van twee voorafgaande boekjaren aan de criteria moest voldoen om als een kleine vennootschap te worden beschouwd; voortaan bepaalt artikel 15, § 2 van het van het Wetboek van vennootschappen, in overeenstemming met artikel 3.10 van de boekhoudrichtlijn, dat een vennootschap gedurende twee opeenvolgende jaren moet hebben voldaan aan de criteria van een andere categorie dan die van haar om vanaf het volgend jaar deel uit te maken van die andere categorie:

Overgang van de ene naar de andere categorie – situatie VOOR de omzetting

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Werkelijke omvang	Klein	Groot	Klein	Groot
Categorie	Klein	Klein	Groot	Groot

Overgang van de ene naar de andere categorie – situatie NA de omzetting – voorbeeld 1

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Werkelijke omvang	Klein	Groot	Groot	Groot
Categorie	Klein	Klein	Klein	Groot

Overgang van de ene naar de andere categorie – situatie NA de omzetting – voorbeeld 2

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Werkelijke omvang	Klein	Groot	Klein	Groot
Categorie	Klein	Klein	Klein	Klein

De invloed van deze wijziging is echter miniem want het aantal vennootschappen dat van categorie verandert tussen de kleine en grote vennootschappen is volgens onze analyses erg klein: het gaat om een 200-tal vennootschappen per jaar; deze regel zal in de toekomst echter vaker toepassing vinden wegens de invoering van de microvennootschappen.

In dat verband werd een **overgangsregel** aangenomen: de nieuwe artikelen 15, § 2 en 15/1, § 2 *“zijn voor één keer niet van toepassing op het eerste boekjaar dat een aanvang neemt na 31 december 2015”* (wet van 18 december 2015, art. 63, eerste lid).

Volgens het ontwerpadvies dat de CBN op 13 januari 2016 publiceerde met als titel *“Beoordeling groottecriteria artikelen 15 en 15/1 van het Wetboek van vennootschappen”* betekent deze relatief obscure bepaling: *“Voor het eerste boekjaar dat een aanvang neemt na 31 december 2015 moet uitsluitend worden nagaan of de vennootschap op de balansdatum van het laatst afgesloten boekjaar meer dan één van de verhoogde criteria van het nieuwe artikel 15 van het Wetboek van vennootschappen overschrijdt”*.

De twijfel blijft bestaan; gelukkig kan ze worden opgeheven door een uitleg die wordt gegeven in een voorbeeld dat daarna wordt uiteengezet: *“Voor de beoordeling of de vennootschap voor het boekjaar 2016, dit is het eerste boekjaar dat aanvangt na 31 december 2015, wordt aangemerkt als een kleine of een grote vennootschap, moet uitsluitend worden nagegaan of zij op 31 december 2015, zijnde de balansdatum van het laatst afgesloten boekjaar, meer dan één van de verhoogde criteria van het nieuwe artikel 15 van het Wetboek van vennootschappen overschrijdt”*. De vennootschaps categorie voor het boekjaar dat is aangevangen in 2016 wordt in elk geval bepaald door de omvang van de onderneming tijdens uitsluitend het voorafgaande boekjaar.

Op te merken valt dat deze regel van de twee opeenvolgende jaren enkel geldt voor de verandering van categorie bekeken op individueel niveau; ze geldt niet voor de uitsluitingsregels, die van toepassing zijn zodra de uitsluitingsvoorwaarden zich voordoen; zo verliest een kleine vennootschap die een moedervennootschap wordt van een groep waarvan de omvang groter is dan die van een kleine vennootschap onmiddellijk haar statuut van kleine vennootschap.

D. Middelgrote ondernemingen

Verwijzend naar overweging 12 van de boekhoudrichtlijn, achtte België het niet van belang om een nieuwe categorie van vennootschappen in te voeren die voldoet aan de definitie van de *“middelgrote vennootschap”* (balanstotaal: 20 miljoen, omzet: 40 miljoen, 250 werknemers), want de regels die van toepassing zijn op deze vennootschaps categorie zijn niet aanzienlijk verschillend van deze die gelden voor grote vennootschappen, en vrij weinig vennootschappen zouden onder die regels vallen.

E. Grote vennootschappen

De omzetting van de boekhoudrichtlijn voert indirect in België een nieuwe vennootschaps categorie in, die we de *“zeer grote vennootschappen”* zouden kunnen noemen.

De bepaling is tevens te vinden in het nieuwe artikel 96/2 van het Wetboek van vennootschappen die de vennootschappen verduidelijkt die actief zijn in de winningsindustrie of de houtkap van oerbossen die elk jaar een verslag van betalingen aan overheden moeten opstellen; deze verplichting geldt voor die vennootschappen als ze organisaties van openbaar belang zijn of vennootschappen *“die meer dan één van de in artikel 16, § 1 vermelde criteria overschrijden, met dien*

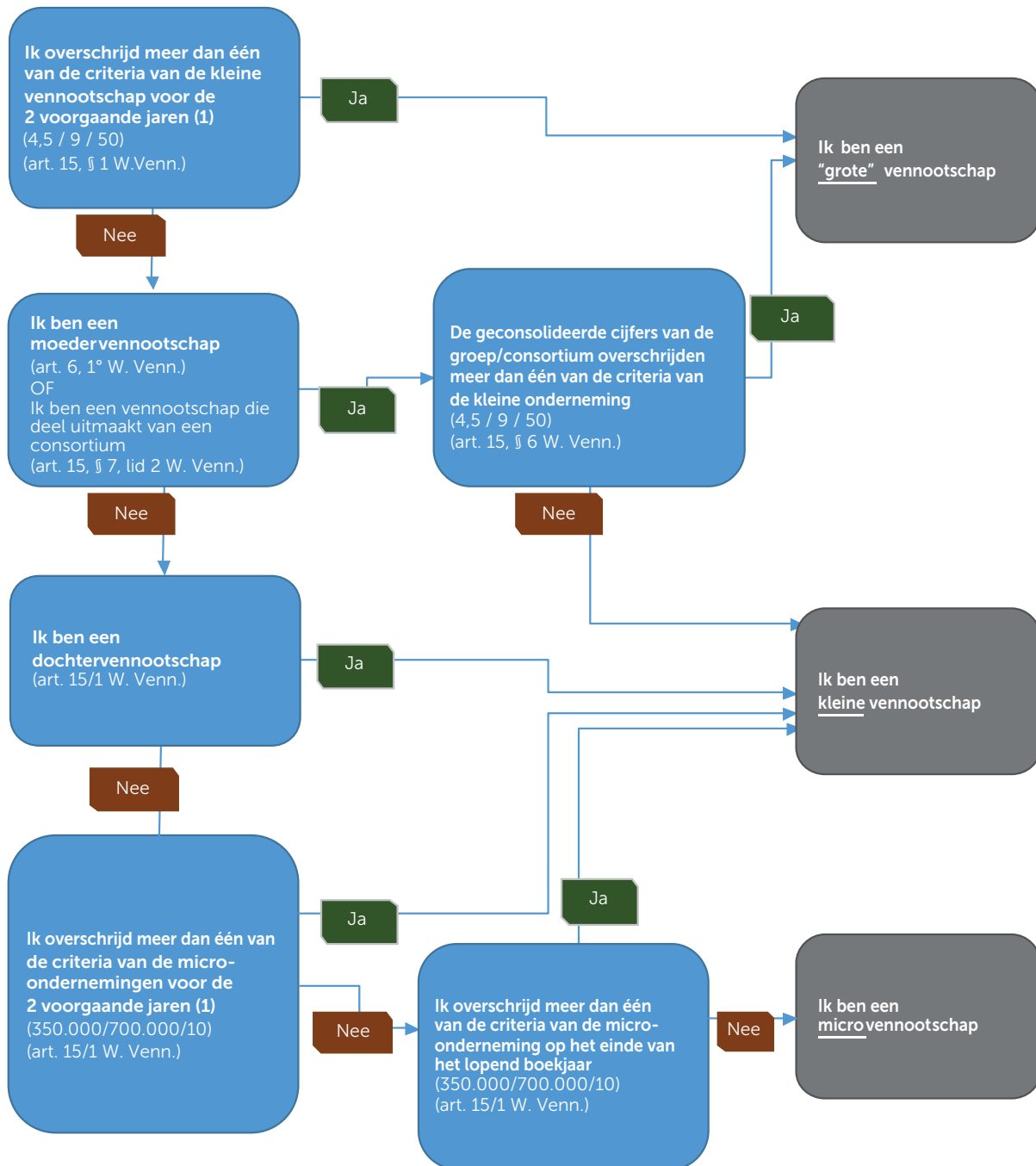

verstande dat de criteria berekend worden op enkelvoudige basis tenzij deze vennootschap een moedervenootschap is"; ze geldt ook voor groepen waarvoor de consolidatieplicht geldt.

De verwijzing naar de criteria van artikel 16, § 1 van het Wetboek van vennootschappen doelt op de vennootschappen die op enkelvoudige basis meer dan één van de drie drempels overschrijden die de "groepen van beperkte omvang" definiëren: balanstotaal van 17 miljoen EUR, omzet van 34 miljoen EUR, personeelsbestand van 250 personen.

Dit is dus een nieuwe categorie van vennootschappen, die we als "zeer groot" zouden kunnen bestempelen: een niet-beursgenoteerde vennootschap waarvan het balanstotaal de drempels overschrijdt die de groepen van beperkte omvang definiëren; er moet echter worden toegegeven dat, tot op vandaag, wellicht gelukkig maar, slechts één specifieke verplichting wordt opgelegd aan deze categorie van vennootschappen en dan nog uitsluitend als ze een erg specifieke activiteit uitoefenen: de verplichting om een verslag op te stellen van betalingen aan overheden.

F. Beslissingsboom

(1) Voor het boekjaar dat in 2016 aanvangt: "voor het voorgaande boekjaar" (in plaats van "voor de twee voorgaande jaren").

G. Groepen en consortia

Voor de groepen en consortia leidt de evolutie na de omzetting van de boekhoudrichtlijn niet tot een breuk met het verleden. De belangrijkste ontwikkeling betreft de drempels die de groepen "van beperkte omvang" bepalen, die zijn vrijgesteld van de consolidatieverplichting.

De regeling is gelijkaardig als deze voor vennootschappen: het gaat om een afwijkende regeling, in die zin dat alle groepen een geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen en openbaar maken, met uitzondering van de groepen van beperkte omvang (art. 110 tot 112 W. Venn.).

Een door de omzetting aangebrachte wijziging betreft slechts de vervanging van de benaming om eenzelfde categorie aan te duiden: de kleine groep, die wordt omschreven in het oude artikel 16 van het Wetboek van vennootschappen, wordt voortaan de "groep van beperkte omvang"; de reden hiervoor is dat onze huidige consolidatiedrempels aanzienlijk hoger liggen dan deze die door de richtlijn worden gebruikt om de "kleine groepen" te omschrijven; bovendien legt de boekhoudrichtlijn alleen een consolidatieverplichting op aan de organisaties van openbaar belang en de groepen die ze als "groot" omschrijft, en worden de verplichtingen van de groepen van kleinere omvang overgelaten aan de lidstaten.

België meent op die manier dus consolidatiedrempels te kunnen aannemen die hoger liggen dan de drempels die de "kleine groepen" bepalen, door zijn toevlucht te nemen tot een hybride categorie van groep, halverwege tussen de kleine en de middelgrote groep.

Ons land had nauwelijks de keuze, want volgens de richtlijn mag een middelgrote groep geen maximumomvang hebben die kleiner is dan de door de richtlijn vastgestelde drempels, terwijl België een kleinere maximumomvang wilde vastleggen; om verwarring te vermijden was het echter wenselijk om de naam te wijzigen van

de categorie van groepen die in België zouden zijn vrijgesteld van de consolidatieverplichting; daarom werd geopteerd voor de "groepen van beperkte omvang".

De regelmatigheid van de invoering van deze hybride categorie is vatbaar voor discussie, maar we twijfelen aan het nut ervan, aangezien de richtlijn de lidstaten de mogelijkheid biedt om middelgrote groepen al dan niet vrij te stellen van consolidatie; België zal *de facto* de kleine groepen en een deel van de middelgrote groepen in de zin van de boekhoudrichtlijn hebben vrijgesteld en het ander deel van die middelgrote groepen aan de consolidatieverplichting hebben onderworpen.

Er dient te worden gewezen op de volgende specifieke kenmerken:

- net zoals voor de kleine vennootschappen, was het de bedoeling om **de verhoging van de drempels** die de groepen van beperkte omvang bepalen, te laten overeenstemmen met de indexering (wegens de afronding is de verhoging lager dan de indexering):
  - o het balanstotaal wordt opgetrokken van 14,6 miljoen tot 17 miljoen;
  - o de omzet stijgt van 29,2 miljoen tot 34 miljoen; en
  - o het criterium van het personeelsbestand wordt behouden op 250 werknemers;
- het is onmogelijk om **de invloed van deze aanpassing** van de criteria op het aantal aan consolidatie onderworpen groepen vast stellen, want voor de geconsolideerde jaarrekening worden geen gestandaardiseerde schema's gebruikt en ze zijn dus niet beschikbaar in de vorm van een databank. Volgens de door de Nationale Bank van België (NBB) gepubliceerde statistieken maken iets meer dan 800 Belgische groepen, die geen beursgenoteerde vennootschappen zijn, een geconsolideerde jaarrekening openbaar, ofwel volgens de

- IFRS ofwel volgens de Belgische normen. Op basis van een snelle peiling blijkt dat maximaal 10 % van deze "groepen van beperkte omvang" zouden kunnen worden en niet langer zouden zijn onderworpen aan de consolidatieplicht;
- **de berekeningsmodaliteiten** van de criteria en de voorwaarden voor de overgang van de éne naar de andere categorie zijn gelijkaardig aan deze die hierboven werden besproken voor de vennootschapscategorieën. We verwijzen er dan ook naar. We vestigen ook de aandacht op het feit dat een aanpassing werd ingevoerd voor de berekening van de consolidatiecriteria: als de weglatingen binnen de groep niet worden verricht, bijvoorbeeld omdat de groep zich niet tot een formele consolidatie heeft verbonden, worden de grensbedragen met 20 % vermeerderd;
  - er werden geen wijzigingen aangebracht aan de **gelijkstelling van de consortia met groepen van vennootschappen** die onderworpen zijn aan de verplichting om een geconsolideerde jaarrekening op te stellen en openbaar te maken, hoewel het begrip consortium relatief¹⁸ vreemd blijft aan de boekhoudrichtlijn. Op te merken valt dat we deze consolidatieverplichting voor consortia niet terugvinden in heel wat andere Europese landen.

Wat de **vrijstellingen van consolidatie** betreft, neemt de nieuwe boekhoudrichtlijn de vrijstelling van consolidatie niet over die werd ingevoerd door de richtlijn 2009/49/EG van 18 juni 2009 en die een vrijstelling invoert voor een moederonderneming die onder het intern recht van een lidstaat valt waarvan alle dochterondernemingen zowel individueel als collectief van te verwaarlozen betekenis zijn.

¹⁸ Art. 22.2, b) erkent echter het begrip ondernemingen die onder centrale leiding staan, maar leidt tot verwarring door te verwijzen naar een moederonderneming en een dochteronderneming.

De reden hiervoor is wellicht dat het nieuwe principe van het materieel belang (art. 6.1, j) van de richtlijn) eveneens van toepassing is op de voorschriften met betrekking tot consolidatie.

België had richtlijn 2009/49/EG omgezet door op passende wijze een tweede lid in te voegen in artikel 110 van het Wetboek van vennootschappen; dit artikel werd bij de omzetting van de boekhoudrichtlijn niet gewijzigd, zodat deze vrijstelling in werking blijft; de vraag of een dergelijke bepaling voortaan is gedekt door het principe van het materieel belang terwijl ze niet langer specifiek door de boekhoudrichtlijn wordt uitgevaardigd, is vatbaar voor discussie.

Bovendien bepaalt de boekhoudrichtlijn (art. 23.1 en 23.2) dat kleine en middelgrote groepen altijd een geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen wanneer ten minste één verbonden onderneming een organisatie van openbaar belang is; verbonden ondernemingen worden door de boekhoudrichtlijn omschreven (art. 2.11 en 2.12) als de moederonderneming en haar dochterondernemingen; als een vennootschap bijgevolg een controledeelneming bezit in een organisatie van openbaar belang, bijvoorbeeld een kleine verzekeringsonderneming, dan moet ze een geconsolideerde jaarrekening opstellen, ook al is de groep een kleine of middelgrote groep.

Deze bepaling stond al in de richtlijn van 1983 (art. 6.4) maar betrof enkel beursgenoteerde vennootschappen en niet de andere organisaties van openbaar belang.

In België is deze regel opgenomen in artikel 114 van het Wetboek van vennootschappen, maar ze is enkel van toepassing "wanneer alle of een deel van de aandelen die zijn uitgegeven door één van de vennootschappen die moeten worden geconsolideerd, zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt"; de andere organisaties van openbaar belang (banken, verzekeringen) werden er niet in opgenomen; de uitbreiding die door de richtlijn werd ingevoerd werd niet omgezet.

H. Invloed op de commissarismandaten

Het merendeel van de wijzigingen die door de omzetting werden aangebracht aan de omvang van de categorieën van vennootschappen en groepen, zal een invloed hebben op de commissarismandaten.

De verplichting om een commissaris te benoemen houdt immers verband met de omvang van de vennootschappen: artikel 141 van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat de verplichting die door artikel 142 van het Wetboek van vennootschappen wordt opgelegd om de controle op de financiële positie, op de jaarrekening en op de regelmatigheid, ten aanzien van het Wetboek van vennootschappen en de statuten, van de in de jaarrekening weergegeven verrichtingen, op te dragen aan een of meer commissarissen niet van toepassing is op de kleine vennootschappen die worden omschreven in artikel 15 van het Wetboek van vennootschappen.

Elke wijziging van de criteria die bepalen dat een vennootschap klein is, heeft dus invloed op het aantal commissarismandaten dat aan de bedrijfsrevisoren wordt toevertrouwd.

Bovendien heeft de verhoging van de drempels van de groepen van beperkte omvang ook een gelijkaardige invloed.

We hebben gepoogd om de invloed van de omzetting op de commissarismandaten in kaart te brengen op basis van een analyse van de gegevens op de DVD van de NBB van oktober 2015.

Impact van de verhoging van de criteria die de kleine vennootschap definiëren

We hebben reeds uiteengezet dat het aantal vennootschappen dat wegens de verhoging van de drempels klein zou worden, vrij beperkt is: ongeveer 1.100 vennootschappen, zijnde

12 % van de vennootschappen die individueel groot zijn; de honoraria van de commissarissen die in de toelichting bij de jaarrekening van die vennootschappen worden vermeld zijn in de orde van 7,4 miljoen EUR.

Dit bedrag vertegenwoordigt het mogelijk verlies aan commissarishonoraria indien alle betrokken vennootschappen een einde zouden stellen aan het mandaat van hun commissaris, wat niet het geval zal zijn; bovendien zullen de vennootschappen die effectief een einde zullen stellen aan het mandaat van hun commissaris, dit op een gespreide wijze doen, bijvoorbeeld door het mandaat bij het verstrijken ervan niet te verlengen, zodat dit verlies aan mandaten wellicht over meerdere jaren zou worden gespreid. Tot slot zijn een aantal van die vennootschappen dochtervennootschappen van groepen die een geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen en openbaar maken en voor wie de verplichting om een commissaris aan te stellen behouden blijft (*cf. infra*); er kan echter niet worden vastgesteld om hoeveel vennootschappen het gaat.

Impact van de invoering van de subcategorie van de microvennootschappen

Geen invloed op het aantal mandaten, aangezien het om een subcategorie van de kleine vennootschappen gaat.

Impact van de schrapping van de uitsluiting uit de categorie van de kleine vennootschappen van vennootschappen die meer dan 100 voltijdse equivalenten tewerkstellen

Deze invloed is volledig te verwaarlozen, enerzijds omdat het aantal betrokken vennootschappen miniem is en anderzijds omdat die vennootschappen de controle van de economische en financiële inlichtingen aan de ondernemingsraad steeds aan een bedrijfsrevisor zullen moeten toevertrouwen.

Impact van de schrapping van de uitsluiting uit de categorie van de kleine vennootschappen van de vennootschappen die deel uitmaken van een groep waarvan de omvang die van een kleine vennootschap overschrijdt

Hoewel deze schrapping een heel groot aantal vennootschappen betreft, heeft ze geen impact op de commissarismandaten, want artikel 141, 2° van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat alle kleine vennootschappen, afzonderlijk beschouwd, d.w.z. zonder desgevallend rekening te houden met het feit dat ze deel uitmaken van een groep, zijn vrijgesteld van de verplichting tot controle door een commissaris.

In dit kader moet worden benadrukt dat de bepaling, die eveneens is opgenomen in artikel 141, 2° van het Wetboek van vennootschappen en die bepaalt dat elke vennootschap die deel uitmaakt van een groep die een geconsolideerde jaarrekening moet opstellen en openbaar maken is onderworpen aan de verplichting tot controle door een commissaris, niet werd gewijzigd in het kader van de omzetting van de boekhoudrichtlijn; volgens onze analyses worden ongeveer 8 500 mandaten uitgeoefend in vennootschappen die afzonderlijk beschouwd klein zijn, maar die deel uitmaken van een groep die een geconsolideerde jaarrekening moet opstellen en openbaar maken.

De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven had deze kwestie aangekaart in zijn advies van 18 maart 2015: *"Anderzijds is de raad er wel van overtuigd dat het huidig artikel 141, 2° van het Wetboek van vennootschappen moet blijven gehandhaafd"*. De Raad rechtvaardigde zijn standpunt als volgt: *"Gelet op het feit dat België een land is van dochterondernemingen van buitenlandse groepen, zou het niet-behouden van artikel 141, 2° van het Wetboek van vennootschappen een afname van het aantal gecontroleerde ondernemingen met zich meebrengen. De raad is ervan overtuigd dat het huidig systeem goed werkt, doeltreffend is en door de betrokken vennootschappen niet*

in vraag wordt gesteld. Bovendien zouden de buitenlandse auditors slechts belang hechten aan de jaarrekening van de Belgische dochtervennootschappen voor zover deze jaarrekening een impact van materieel belang op de geconsolideerde jaarrekening van de buitenlandse moedervernootschap kan hebben, en zouden buitenlandse auditors niet op dezelfde wijze als een Belgische bedrijfsrevisor waken over de naleving van de specifieke Belgische wettelijke voorschriften". (afdeling 9.2 van het advies, p. 14).

Impact van de verhoging van de consolidatiedrempels

Op grond van artikel 146 van het Wetboek van vennootschappen moet elke vennootschap die een geconsolideerde jaarrekening opstelt deze rekening laten controleren door één of meer bedrijfsrevisoren (in de meeste gevallen: de commissaris van de consoliderende vennootschap).

De impact van de verhoging van de drempels die de groepen van beperkte omvang bepalen, is dubbel: enerzijds zal het aantal groepen dat een geconsolideerde jaarrekening zal opstellen dalen – die daling zal echter vrij beperkt blijven; anderzijds zullen de Belgische kleine vennootschappen die deel uitmaken van die groepen niet langer meer hoeven te worden gecontroleerd, aangezien die groepen geen geconsolideerde jaarrekening meer moeten openbaar maken.

Het is onmogelijk om de impact van deze ontwikkeling vast te stellen, maar het zou om niet meer dan 200 tot 300 mandaten gaan, en dit bovendien in kleine vennootschappen.

Ten slotte is het ook onmogelijk om de impact van de verhoging van de consolidatiedrempels in de andere landen van de Europese Unie in te schatten, wat impliceert dat Belgische kleine dochtervennootschappen van een bepaald aantal groepen die in die andere

landen zijn gevestigd en die niet langer aan de consolidatieplicht zijn onderworpen wegens de verhoging van de consolidatiedrempels, zelf niet langer zullen zijn onderworpen aan de verplichting tot controle door een commissaris.

Impact van de omzetting op de financiële verslaggeving van de ondernemingen

Een aanzienlijk deel van de boekhoudrichtlijn is gewijd aan de inhoud van de jaarrekening en van de geconsolideerde jaarrekening, rekening houdend met de omvang van de vennootschappen die verplicht zijn om die jaarrekening op te stellen en openbaar te maken.

Er werden tal van wijzigingen aan de jaarrekening en aan de geconsolideerde jaarrekening aangebracht. Wij nemen hierna de belangrijkste wijzigingen onder de loep, alsook hun omzetting in de Belgische regelgeving onder de loep.

A. Nieuwe of gewijzigde definities

Organisaties van openbaar belang

Artikel 2.1 van de richtlijn neemt de definitie van organisaties van openbaar belang over die voorkwam in artikel 2.13 van de richtlijn 2006/43/EG van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen.

Deze definitie komt, over het geheel genomen, overeen met de definitie die is opgenomen in artikel 2, 7° van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en tot organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor: namelijk de op een gereguleerde markt genoteerde ondernemingen, de kredietinstellingen en de verzekeringsondernemingen.

In de nieuwe boekhoudrichtlijn wordt aan de lidstaten echter de optie geboden om deze definitie te verruimen tot andere ondernemingen met een aanzienlijk openbaar belang, bijvoorbeeld wegens de aard van hun activiteiten, hun omvang of hun aantal werknemers.

De boekhoudrichtlijn bevat een aantal specifieke regels voor de organisaties van openbaar belang:

- zij zijn onderworpen aan dezelfde boekhoudkundige verplichtingen als de grote ondernemingen zoals omschreven door de richtlijn, zelfs als ze niet die omvang hebben (art. 40 van de richtlijn); en
- een groep van ondernemingen is altijd een grote groep van zodra een organisatie van openbaar belang er deel van uitmaakt (afgeleid uit de art. 23.1 en 23.2 van de richtlijn).

De Belgische boekhoudreglementering kent dergelijke organisaties van openbaar belang niet als dusdanig en de omzetting van de boekhoudrichtlijn heeft daar niets aan veranderd. Toch heeft deze omzetting, althans gedeeltelijk, rekening gehouden met de verplichtingen die hen door de nieuwe richtlijn werden opgelegd; zo geldt het nieuwe artikel 96/1 van het Wetboek van vennootschappen over de betalingen aan overheden voor genoteerde vennootschappen zoals bepaald in artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen, en voor vennootschappen bedoeld in artikel 92, § 3, 1°, 2°, 4° en 6° van het Wetboek van vennootschappen, wat wel degelijk alle organisaties van openbaar belang omvat die door de richtlijn worden bedoeld; ook de beleggingsondernemingen en de vereffeninginstellingen worden beoogd.

Netto-omzet (art. 2.5 van de richtlijn)

De omzet is niet langer uitsluitend de weergave van de gewone bedrijfsuitoefening van de

vennootschap, want die vereiste dat het om de gewone inkomsten gaat, werd geschrapt; dat is coherent met de schrapping van de uitzonderlijke resultaten.

De Belgische omzetting van deze wijziging van de definitie van omzet komt tot uiting in de toevoeging van de resultatenrekening van een subrubriek "I. E. Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten" in de rubriek "I. Bedrijfsopbrengsten" (gewijzigd art. 96, I K.B. W. Venn.); de definitie van "omzet" die een subrubriek is van de rubriek "I. Bedrijfsopbrengsten" van de resultatenrekening, blijft ongewijzigd: "het bedrag van de verkoop van goederen en de levering van diensten aan derden, in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening van de vennootschap".

De netto-omzet die door de richtlijn wordt omschreven stemt in werkelijkheid overeen met de som van de subrubrieken "I.A Omzet" en "I.E. Niet-recurrente bedrijfsresultaten" (of op zijn minste het gedeelte ervan die verkopen van goederen of leveringen van diensten betreffen).

Het feit dat de netto-omzet die door de richtlijn wordt omschreven, een andere draagwijdte heeft dan de omzet zoals die wordt weergegeven in de Belgische schema's van de jaarrekening, leidt tot onnodige verwarring.

Aanschaffingsprijs

De definitie van de aanschaffingsprijs werd aangevuld met de verduidelijking dat die moet worden verminderd met "*de incidentele verlagingen van de verwervingskosten*": die verduidelijking werd niet in het Belgisch recht omgezet (ongewijzigd art. 36 K.B. W. Venn.).

B. Wijzigingen aan alle schema's van de jaarrekening (niet-limitatieve lijst)

Principe van de voorrang van de inhoud (i.e. het wezen) van de verrichting of van het contract op de vorm

Artikel 6.1, *h*) van de boekhoudrichtlijn vereist dat "*de posten van de winst- en verliesrekening en de balans worden verantwoord en gepresenteerd gelet op het wezen van de desbetreffende transactie of overeenkomst*". Dat noemt men doorgaans het "*substance over form principle*".

De lidstaten hebben echter de mogelijkheid om de ondernemingen vrij te stellen van die vereiste (art. 6.3); het gaat hierbij om een "*opt-out*", d.w.z. dat de lidstaten uitdrukkelijk moeten bepalen dat deze vereiste niet van toepassing is.

De Belgische omzetting bevat noch een bepaling van positief recht die in deze vrijstelling voorziet, noch, bij ontstentenis, een bepaling die deze vereiste oplegt.

We zouden ervan kunnen uitgaan dat het algemeen beginsel van het getrouw beeld hiertoe zou kunnen worden gebruikt, rekening houdend met het feit dat de jaarrekening geen getrouw beeld zou kunnen geven van het vermogen, de financiële positie en de resultaten van de onderneming zodra een transactie of een contract niet volgens haar inhoud (wezen) is geboekt.

Maar enerzijds maakt de boekhoudrichtlijn zelf een onderscheid tussen het beginsel van het getrouw beeld, dat is opgenomen in artikel 4.3 en het principe van de inhoud van de transactie, dat is opgenomen in artikel 6.1, *h*); als de richtlijn zelf voorziet in een afzonderlijk beginsel voor het beginsel van het wezen van de transactie, dan is dat omdat het beginsel van het getrouw beeld in dat verband niet volstaat.

Anderzijds moet een afwijking van de boekhoudregels om het beginsel van het getrouw beeld na te leven duidelijk uitzonderlijk blijven, aangezien die praktijk in de toelichting moet worden verantwoord.

Heel snel, maar zonder dat hierover werkelijk een open debat ten gronde werd gevoerd, is gebleken dat België het beginsel van het wezen

van de transactie niet in zijn boekhoudwetgeving wenste in te voeren, meer bepaald wegens de koppelingen tussen boekhouding en fiscaliteit.

Om het debat te vermijden over de vraag of het ontbreken in de Belgische regelgeving van zowel de *opt-out* als van een bepaling dat het beginsel van het wezen van de transactie oplegt, gecombineerd met het hoger normatief niveau van een richtlijn ten opzichte van het nationaal recht, volstaat, werd een overweging ingevoerd in het Verslag aan de Koning voorafgaand aan het ontwerp van koninklijk besluit van 18 december 2015 tot omzetting van de boekhoudrichtlijn, die als volgt is geformuleerd: "De Regering heeft anderzijds beslist op basis van artikel 6.3 van de Richtlijn de optie vervat in artikel 6.1, h van de Richtlijn niet te lichten zodat de posten van de resultatenrekening en de balans niet dienen te worden verantwoord en gepresenteerd gelet op het wezen van de desbetreffende transactie of overeenkomst" (laatste overweging met betrekking tot artikel 18).

De vraag of een loutere overweging in een Verslag aan de Koning over een ontwerp van koninklijk besluit volstaat voor de uitoefening van een optie en voor de gevolgen ervan voor de toepassing van dat beginsel in België is voer voor discussie, maar die discussie gaat verder dan het bestek van deze bijdrage. We verwijzen in dat verband naar het editoriaal van dit nummer van *Tax, Audit & Accountancy*, dat werd geschreven door hoofdredacteur Michel DE WOLF.

Materialiteitsbeginsel

Artikel 6.1, j) van de boekhoudrichtlijn voegt het materialiteitsbeginsel op de volgende manier in de boekhoudwetgeving in: "de voorschriften van deze richtlijn inzake opname, waardering, presentatie, vermelding en consolidatie behoeven niet te worden nageleefd indien het nalevingseffect niet van materieel belang is".

Artikel 2.16 van de boekhoudrichtlijn omschrijft het woord "materieel belang" als volgt: "de hoedanigheid van informatie waarvan redelijkerwijze kan worden verwacht dat de weglating of onjuiste vermelding ervan de beslissingen die een gebruiker op basis van de financiële overzichten van een onderneming neemt, zou kunnen beïnvloeden. Het materieel belang van afzonderlijke posten wordt beoordeeld in de context van andere gelijkaardige posten". Deze definitie is letterlijk overgenomen uit het *Conceptual Framework for Financial Reporting* dat de IAS-IFRS begeleidt en dat echter niet werd aangenomen door de Europese Unie.

Tot slot biedt artikel 6.4 van de boekhoudrichtlijn de lidstaten de mogelijkheid om het toepassingsgebied van dit principe te beperken tot de presentatie van de financiële overzichten en de vermelding van informatie.

De **Belgische omzetting** maakt ruimschoots gebruik van deze mogelijkheid tot beperking van het materialiteitsbeginsel, want het materialiteitsbeginsel zal in België enkel van toepassing zijn op de mogelijkheid om:

- de posten die met Arabische cijfers zijn aangeduid van de balans en resultatenrekening samen te voegen wanneer hun bedrag niet van materieel belang is voor het geven van een getrouw beeld van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de vennootschap, of indien die samenvoeging de duidelijkheid ten goede komt; de samengevoegde posten moeten in de toelichting bij de jaarrekening afzonderlijk worden vermeld (artikel 82, § 3/1 K.B. W. Venn.);
- de toelichtingen bij de jaarrekening alleen in te vullen als ze van materieel belang zijn (art. 91, 94 en 165 K.B. W. Venn., waarvan het 1e lid voortaan als volgt luidt: "De toelichting bevat, indien van materieel belang (...), de hierna vermelde aanvullende gegevens."; op te merken

- valt dat het materialiteitsbeginsel niet wordt toegepast op de toelichting van het microschema; en
- het materieel belang wordt in artikel 82, § 3/1, tweede lid van het Wetboek van vennootschappen in dezelfde bewoordingen als die van de boekhoudrichtlijn omschreven.

De Belgische omzetting van het materialiteitsbeginsel is dus minimalistisch, en zelfs kleinmoedig.

De boekhoudrichtlijn maakt het mogelijk om het materialiteitsbeginsel te beperken tot de presentatie van de financiële overzichten en de vermelding van informatie: ze maakt het niet mogelijk om een ruimere beperking in te voeren.

De beperking van het materialiteitsbeginsel tot de vermelding van informatie werd correct behandeld, aangezien ze van toepassing is op alle informatie die in de toelichting is opgenomen.

Maar voor de beperking van het materialiteitsbeginsel tot de presentatie van de jaarrekening, moet worden toegegeven dat we in dubio blijven over de naleving van de door de boekhoudrichtlijn geformuleerde vereiste; dit principe enkel invoeren voor de samenvoeging van rubrieken en onder bepaalde voorwaarden, terwijl het bijvoorbeeld ook van toepassing zou kunnen zijn op compensaties of op de keuze van de passende rubriek, is omstreden.

Dit gezegd zijnde, **rijzen de echte vragen**: hoe kan dit materiaal belang worden berekend en hoe – of moeten – de derden gebruikers van de jaarrekening erover worden ingelicht? Hoe kan bijvoorbeeld het belang van de vermelding van de geïnde BTW of van de vermelding van de honoraria van de commissaris voor de gebruiker van de jaarrekening worden beoordeeld?

Europa heeft zijn denkoefening hierover duidelijk niet afgemaakt; dit materialiteitsbeginsel

moet doordacht, verantwoord en voortdurend worden toegepast, teneinde de vergelijking tussen de boekjaren mogelijk te maken.

Wegens het feit dat het materialiteitsbeginsel de presentatie van de jaarrekening beïnvloedt, hebben we bijgevolg gegronde redenen om het in werkelijkheid op te vatten als een bestanddeel van de waarderingsregels, met de daaruit voortvloeiende permanente informatie aan derden.

Het volstaat niet om de tijdgeest op te snuiven om het toe te passen materialiteitsniveau vast te leggen; er zijn technieken en een gestructureerde aanpak vereist; het zal nodig zijn om de vennootschappen hierin op te leiden.

De auditors passen elke dag het materialiteitsbeginsel toe – we zouden bijna kunnen zeggen dat het deel uitmaakt van hun DNA. De vaststelling van de materialiteitsdrempel heeft een rechtstreekse invloed op het volume van de uit te voeren audittaken en is een essentieel element van een kwaliteitsvolle audit. Voor de uitvoering van dat beginsel beschikken de auditors over een specifieke norm van bedrijfsuitoefening, de ISA 320 "Materialiteit bij de planning en de uitvoering van een controle".

De vaststelling door de auditor van die drempel voor zijn eigen controlewerkzaamheden, steunt op dezelfde overwegingen als deze die zijn opgenomen in de definitie van de term "van materieel belang" in de boekhoudrichtlijn: vanaf welk tijdstip, welk foutenniveau dreigt de beslissing van de gebruikers van de jaarrekening te worden beïnvloed?

Aangezien die twee benaderingen – die van de vennootschap en die van de auditor – gebaseerd zijn op dezelfde overwegingen, kunnen we terecht verwachten dat de materialiteit door beiden op vergelijkbare bedragen wordt vastgelegd. Dit opent de weg naar een zeer ruim reflectiegebied dat nog dient te worden verkend.

In dat verband dient te worden vermeld dat de *International Accounting Standards Board* (IASB) de laatste hand legt aan een "*IFRS Practice Statement: Application of Materiality to Financial Statements*", dat zeker erg nuttig zal zijn, hoewel de omvang de lezer kan afschrikken.

Afschaffing van de activering van de kosten van onderzoek

De boekhoudrichtlijn neemt de kosten van onderzoek niet langer op onder de materiële vaste activa op de actiefzijde van de opgelegde balansschema's. Deze weglating is moedwillig, maar wordt niet specifiek uitgelegd in de overwegingen.

De Belgische omzetting van deze wijziging heeft geleid tot een wijziging van de artikelen 60 en 61 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, die de bijzondere regels bevatten met betrekking tot de immateriële vaste activa, en waarin de woorden "van onderzoek" werden verwijderd.

Aangezien de activering van de kosten van onderzoek tot nu toe op een vrij gelijkaardige manier als de kosten van ontwikkeling werden behandeld, zijn de vennootschappen het niet gewoon om een onderscheid te maken tussen deze twee begrippen, een onderscheid dat bovendien evenmin werd gemaakt in het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen: artikel 95, § 1 bevatte een gemeenschappelijke definitie voor die twee begrippen en in de omzetting wordt die ongewijzigde definitie voortaan de definitie van uitsluitend de kosten van ontwikkeling.

Het moet derhalve nuttig zijn gebleken om in het Verslag aan de Koning over het ontwerp van omzettingskoninklijk besluit een nauwkeurig onderscheid te maken tussen kosten van onderzoek en kosten van ontwikkeling (overweging met betrekking tot artikel 13):

- onder "onderzoek" moet worden verstaan, de originele, systematisch uitgevoerde werkzaamheden, in de hoop inzicht te verkrijgen en nieuwe wetenschappelijke of technische kennis te verwerven; en
- het begrip "ontwikkeling" wordt gedefinieerd als de concrete uitvoering van ontwerpen of studies voor de productie van nieuwe of aanzienlijk verbeterde materialen, werktuigen, producten, procedés, systemen of diensten door gebruik te maken van ontdekkingen of verworven kennis alvorens een productie te starten die kan worden gecommercialiseerd.

De afschaffing van de activering van de kosten van onderzoek bracht aanzienlijke problemen met zich mee voor bepaalde industrietakken die erg actief zijn in onderzoek (bv. de farmaceutische industrie), wegens de fiscale voordelen die gekoppeld zijn aan de investeringen en die afhankelijk zijn van de voorwaarde dat die kosten op het actief van de balans worden geboekt.

De regering had oor voor die argumenten en vermeldt in het Verslag aan de Koning over het ontwerp van koninklijk besluit (art. 13 en 14 van het K.B.) dat de betrokken vennootschappen deze voordelen kunnen blijven genieten voor zover ze die kosten van onderzoek inderdaad activeren, doch mits ze deze in hetzelfde boekjaar integraal afschrijven.

Deze door de regering voorgestelde oplossing is in meerdere opzichten verrassend:

- ze leeft noch de regel, noch de geest van de boekhoudrichtlijn na; de presentatie van het actief van de balans zal dan wel correct zijn, want de kosten van onderzoek zullen niet op het actief van de balans voorkomen aangezien ze tijdens het investeringsjaar volledig worden afgeschreven; maar dat zal niet gelden voor de resultatenrekening omdat zij inkomsten van geproduceerde vaste activa (rubriek 72) en aanzienlijke

afschrijvingen zal vertonen die er niet zouden staan als geen kosten van onderzoek waren geactiveerd, zoals de boekhoudrichtlijn voorschrijft;

- een kwestie die dergelijke implicaties heeft, regelen op het niveau van de belastingvoordelen door middel van een overweging in een Verslag aan de Koning, doet de vraag rijzen naar de rechtszekerheid van een dergelijke oplossing.

Bovendien werd in een **overgangsmaatregel** voorzien om te vermijden dat de vennootschappen verplicht zouden zijn om alle vroeger geactiveerde en nog niet afgeschreven kosten van onderzoek al in 2016 en in één keer tegen te boeken: artikel 57 van het koninklijk besluit van 18 december 2015 tot omzetting van de boekhoudrichtlijn bepaalt: *“De bepalingen die van toepassing waren op de kosten van onderzoek vóór de wijzigingen van dit besluit blijven onverkort van toepassing voor zover deze kosten van onderzoek in de rubriek “II. Immateriële vaste activa” van de balans waren geboekt vóór 1 januari 2016.”*

Hoewel deze bepaling niet in overeenstemming is met de boekhoudrichtlijn, had de regering geen andere oplossing ter beschikking; voor de samenhang was het echter nodig geweest dat adequate informatie over de residuele geactiveerde kosten van onderzoek en de afschrijving ervan moest worden verstrekt in de specifieke toelichting bij de jaarrekening, maar dat zal niet mogelijk zijn want het deel “kosten van onderzoek” van de toelichting bij de jaarrekening werd geschrapt; de vennootschappen kunnen deze informatie via hun jaarverslag verstrekken of, bij ontstentenis, via de toelichting over de waarderingsregels.

Wat de **kosten van ontwikkeling en de goodwill**¹⁹ betreft, vestigen we de aandacht

¹⁹ De term “goodwill” die in de Belgische omzetting wordt gebruikt, stemt overeen met de term “fonds de commerce” in de Franse versie van de boekhoudrichtlijn; in de Engelse en Nederlandse versie vinden we de term

op twee specifieke wijzigingen die werden aangebracht aan artikel 61, § 1 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen:

- de afschrijving van de kosten van ontwikkeling en de afschrijving van de goodwill worden gespreid over een duur van maximaal 10 jaar indien de gebruiksduur niet op betrouwbare wijze kan worden geraamd. De afschrijvingsduur van de goodwill wordt verantwoord in de toelichting. Deze regel strookt niet volledig met artikel 12.11 van de boekhoudrichtlijn, die in deze omstandigheden eveneens vereist dat de afschrijvingsduur niet korter is dan vijf jaar. De vroegere Belgische regel beperkte de afschrijvingsduur van de immateriële vaste activa niet; en
- afschrijvingen en waardeverminderingen op goodwill kunnen niet worden teruggenomen.

Opheffing van de voorstelling van de uitzonderlijke resultaten

De boekhoudrichtlijn neemt de uitzonderlijke resultaten niet langer op in de opgelegde schema’s van de resultatenrekening. Deze weglating is moedwillig, maar wordt niet specifiek uitgelegd in de overwegingen. De boekhoudrichtlijn bepaalt echter in artikel 16.1, f) dat alle ondernemingen in de toelichting het volgende moeten vermelden: “het bedrag en de aard van de afzonderlijke baten- of lastenposten van uitzonderlijke omvang of uitzonderlijke mate van voorkomen”.

“goodwill” terug; in de enkelvoudige jaarrekening dient onder deze term te worden verstaan “de prijs betaald voor de verwerving van een onderneming of van een bedrijfsafdeling voor zover die hoger is dan de netto-waarde van de actief minus passiefbestanddelen van de verworven onderneming of branche” (art. 95, § 1er, II. KB 30 januari 2001).

De Belgische omzetting van deze wijziging voorziet in een dubbele regeling ter vervanging van de opheffing van de vermelding van de uitzonderlijke resultaten in de resultatenrekening:

- de uitzonderlijke resultaten worden, naargelang van hun aard, overgeheveld naar nieuwe subrubrieken van de bedrijfsopbrengsten- en kosten en de financiële opbrengsten en kosten²⁰:
  - o I.E. Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten
  - o II. I. Niet-recurrente bedrijfskosten
  - o IV. D. Niet-recurrente financiële opbrengsten
  - o V. D. Niet-recurrente financiële kosten

Volgens het Verslag aan de Koning (art. 23) is de bedoeling van deze afzonderlijke vermelding dat de uitzonderlijke resultaten blijvend zichtbaar zouden zijn in de resultatenrekening;

- de toelichting van de volledige (art. 91, XIV, K.B. W. Venn.) en verkorte schema's (art. 94, V.A. K.B. W. Venn.) bevat een gedetailleerde opgave van de verschillende niet-recurrente resultaten, voor zover ze van materieel belang zijn.

De keuze van de kwalificatie "niet-recurrent" kan tot verwarring leiden.

Iets wat recurrent is, is iets wat terugkeert, zich opnieuw voordoet, repetitief is en zich herhaalt.

Terwijl wat hier door de term "niet-recurrent" wordt bedoeld, veeleer hetgeen is wat niet voortvloeit uit de normale, gewone of gebruikelijke bedrijfsvoering.

Als we het woord "niet-recurrent" letterlijk zouden opvatten, zouden we bijvoorbeeld een verkoopcontract van een gangbaar product maar voor ongebruikelijke hoeveelheden, of de fabricatie en verkoop van een product in één enkel exemplaar, als niet-recurrent moeten

beschouwen, terwijl het zeker niet de bedoeling is om deze verkopen uit de subrubriek van de omzet weg te halen en ze op te nemen in de subrubriek van de niet-recurrente bedrijfsopbrengsten.

Om deze verwarring te verminderen, dient te worden verwezen naar artikel 96, I.E. van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, zoals gewijzigd door de omzetting, dat als volgt luidt: *"I.E. Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten: Onder die post worden de opbrengsten opgenomen die een bedrijfskarakter hebben maar geen verband houden met de gewone bedrijfsuitoefening van de vennootschap (...)":*

Ook rees de vraag over de aanpassing van het rekeningenstelsel: moesten de klassen 66 en 76 worden behouden terwijl hun inhoud in de jaarrekening dient te worden opgesplitst tussen de bedrijfsresultaten en de financiële resultaten?

De overweging met betrekking tot artikel 55 van het Verslag aan de Koning over het ontwerp van omzettingsbesluit legt het volgende uit: *"De Regering heeft evenwel besloten om verder de rekeningen 66 en 76 ongemoeid te laten. Er is namelijk geen plaats om de uitzonderlijke resultaten in te voegen tussen de rekeningen 64 en 65 en 74 en 75. De Regering is van mening dat het wijzigen van de volledige structuur van het rekeningenstelsel de duidelijkheid niet ten goede zou komen en bovendien voor ondernemingen de kosten nodeloos zou opdrijven."*

Er werden echter wel wijzigingen in de structuur en inde benaming aangebracht in het koninklijk besluit van 12 september 1983 tot bepaling van de minimumindeling van een algemeen rekeningstelsel, maar aan de niet-recurrente resultaten blijven de rekeningnummers "66" en "76" blijven toegewezen aan de niet-recurrente resultaten (art. 55 van het omzettingsbesluit).

Tot slot merken we op dat **in de resultatenrekening van het microschem**a de niet-recurrente

²⁰ De toevoeging van subrubrieken is toegestaan door art. 9.2 van de boekhoudrichtlijn.

bedrijfskosten afzonderlijk worden opgenomen, terwijl de niet-recurrente bedrijfsopbrengsten worden gegroepeerd in de brutomarge, terwijl het microschematische geen toelichting bevat waarin de niet-recurrente resultaten gedetailleerd worden vermeld; het is dan niet mogelijk om te weten hoe de niet-recurrente bedrijfsopbrengsten de brutomarge hebben beïnvloed, terwijl de bedrijfskosten wel worden vermeld.

Voor het **verkort schema** lijdt de presentatie van de resultatenrekening onder hetzelfde gebrek aan evenwicht, maar wordt de informatie verstrekt door middel van een nieuwe toelichting (toelichting V.A.).

Presentatie en waardering van de voorzieningen

Artikel 12.12 van de boekhoudrichtlijn neemt de definitie van de voorzieningen over die was opgenomen in de boekhoudrichtlijn van 1978 zonder de essentie ervan aanzienlijk te verstoren. Het artikel voegt echter de volgende verduidelijking toe: *“Op de balansdatum vertegenwoordigt een voorziening de beste schatting van de kosten die als waarschijnlijk worden beschouwd of, in geval van een verplichting, de beste schatting van het bedrag dat vereist is om die verplichting op de balansdatum na te komen”*.

Deze verduidelijking werd bijna letterlijk omgezet in het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen (nieuw artikel 50, tweede lid).

Deze omzetting doet de vraag rijzen of voorzieningen voor grote herstellingen en groot onderhoud die de ondernemingen elk jaar forfaitair toevoegen, zijn toegelaten; naast de vraag of die voorzieningen wel voldoen aan de definitie van artikel 50 van het koninklijk besluit van het Wetboek van vennootschappen, staan we perplex van de verplichting die voortaan wordt opgelegd om op het einde van elk boekjaar te controleren of de voorziening overeenstemt met “de beste schatting van de

kosten die als waarschijnlijk worden beschouwd” die op dat moment kan worden gemaakt.

Daarnaast is het interessant om overweging 22 van de boekhoudrichtlijn te lezen, die woordelijk werd overgenomen in het Verslag aan de Koning over het koninklijk omzettingsbesluit, aangezien deze bevestigt dat de schatting van de voorzieningen niet alleen dient te berusten op een op het voorzichtigheidsbeginsel gebaseerde oordeelsvorming door het bestuur van de onderneming en te worden berekend op een objectieve basis, aangevuld met bij soortgelijke transacties opgedane ervaringen en, in sommige gevallen, met verslagen van onafhankelijke experts, moet ook rekening houden met alle bijkomende aanwijzingen die gebeurtenissen na de balansdatum hebben opgeleverd.

Tot slot wijzen we erop dat een subrubriek “Milieuverplichtingen” werd toegevoegd in de rubriek van de voorzieningen; de regering wenste dat informatie over milieuverplichtingen desgevallend beschikbaar was voor alle categorieën van vennootschappen, maar zij werd geconfronteerd met de onmogelijkheid om deze informatie in de toelichting van het verkort schema en het microschematische op te nemen wegens het door de boekhoudrichtlijn opgelegde verbod om in de toelichting informatie op te nemen die niet in de richtlijn wordt opgesomd. Daarom opteerde de regering voor de oplossing om deze informatie te verstrekken via een verdere opsplitsing van de rubriek van de voorzieningen op het passief van alle jaarrekeningschema's.

Herwaarderingsmeerwaarden

De regering wenste naar aanleiding van de omzetting enkele verduidelijkingen aan te brengen aan de regeling van de boeking van herwaarderingsmeerwaarden die wordt behandeld in artikel 57 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen die niet door de boekhoudrichtlijn zijn vereist; op die manier wenst de regering te bevestigen dat een

herwaarderingsmeerwaarde geen "resultaat" is dat als winst kan worden bestemd; bijgevolg wordt bepaald dat een herwaarderingsmeerwaarde nooit mag worden aangewend om overgedragen verliezen geheel of gedeeltelijk aan te zuiveren voor het nog niet afgeschreven gedeelte van de herwaarderingsmeerwaarde.

Er wordt eveneens bepaald dat een herwaarderingsmeerwaarde slechts in kapitaal mag worden omgezet voor het gedeelte van de geherwaardeerde waarde verminderd met de hierop geraamde belastingen.

Sociale balans

Wegens het reeds vermelde verbod dat door de boekhoudrichtlijn wordt opgelegd om in de toelichting van het verkort schema informatie op te nemen die niet door de boekhoudrichtlijn wordt opgesomd, mag de sociale balans niet langer deel uitmaken van de toelichting van het verkort schema van de jaarrekening.

Uit het overleg met de sociale partners, hoofdzakelijk binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, is een consensus naar voren gekomen om de verplichting tot opstelling en openbaarmaking van de sociale balans door de kleine vennootschappen en de microvennootschappen te behouden; bijgevolg diende een ander middel van openbaarmaking te worden ingevoerd; *in casu* werd geopteerd voor de neerlegging van een aanvullend document binnen dezelfde termijn als de jaarrekening, en dit via de toevoeging van dit document in artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen.

Omwille van de samenhang, werd deze procedure uitgebreid tot vennootschappen die een volledig schema publiceren, zodat de sociale balans bij geen enkel jaarrekeningschema nog in de toelichting zal worden opgenomen en altijd als aanvulling²¹ op de jaarrekening moet worden neergelegd.

²¹ Deze uitdrukking wordt gebruikt in plaats van "tegelijk met de jaarrekening" omdat art. 100 W. Venn. niet langer

Praktisch gezien werd de inhoud van de sociale balans overgeheveld naar een nieuw boek III, dat wordt toegevoegd aan het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, en dat de artikelen 191/1, 191/2, 191/3 en 191/4 bevat.

Er dient te worden opgemerkt dat een zekere verwarring is ontstaan die verband houdt met de overweging met betrekking tot artikel 16 in de memorie van toelichting van de wet van 18 december 2015 tot omzetting van de boekhoudrichtlijn, waaruit blijkt dat de vennootschappen de keuze zouden hebben tussen het opnemen van de sociale balans in de toelichting bij de jaarrekening of het neerleggen ervan door middel van een afzonderlijk document.

Die overweging is als volgt geformuleerd: *"Deze informatie [van de sociale balans] maakt formeel geen deel uit van de toelichting bij de jaarrekening. Het staat Vennootschappen evenwel vrij om deze informatie op vrijwillige basis op te nemen als toelichting in de jaarrekening. Deze vrijwillige opname in de toelichting bij de jaarrekening heeft tot gevolg dat de verstrekte informatie niet meer in een afzonderlijk document moet worden neergelegd in toepassing van artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen. Dit is een toepassing van het only-once principe: informatie die bij de overheid reeds gekend is, moet niet meer opnieuw aangeleverd worden."*

Deze verwarring wordt bevestigd door de invoeging van een § 2 in artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen, dat als volgt luidt: *"Informatie die reeds afzonderlijk in de jaarrekening wordt vermeld hoeft niet te worden herhaald in een document neer te leggen in toepassing van artikel 100."*

vereist dat de neerlegging van de in dat artikel bedoelde documenten tegelijk met de jaarrekening zou plaatsvinden; er wordt echter bepaald dat die documenten binnen de dertig dagen nadat de jaarrekening is goedgekeurd, en ten laatste zeven maanden na de datum van afsluiting van het boekjaar, moeten worden neergelegd.

Gelet op de definitieve teksten, ziet het er echter naar uit dat deze mogelijkheid om de sociale balans op vrijwillige basis te behouden in de toelichting niet werd aangenomen, en dat de aanwezigheid van deze overweging niet aansluit bij de uiteindelijke wens van de regering.

Toelichting met betrekking tot de bezoldiging van de commissaris

Artikel 134, § 3 en 4 van het Wetboek van vennootschappen werd niet gewijzigd in het kader van de omzetting van de boekhoudrichtlijn.

Dit artikel vereist dat in de toelichting bij de jaarrekening (en de geconsolideerde jaarrekening) van alle vennootschappen die een commissaris hebben benoemd, de opsplitsing wordt vermeld van de bezoldigingen van de commissaris en van de met hem verbonden personen.

De boekhoudrichtlijn vereist echter alleen dat de honoraria van de wettelijke auditors worden vermeld voor grote ondernemingen, d.w.z. voor de ondernemingen die meer dan één van de drie criteria overschrijden: balanstotaal van 20 miljoen EUR; omzet van 40 miljoen EUR; personeelsbestand van 250 personen.

Noch de auditrichtlijn van 2006²², noch de wijziging ervan door de richtlijn van 2014 (waarvan de omzetting in België aan de gang is)²³ leggen een dergelijke verplichting op.

Het behoud van deze verplichting tot vermelding van de bezoldigingen van de commissaris in de toelichting bij de verkorte jaarrekening roept de volgende vragen op:

²² Richtlijn 2006/43/EG van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen.

²³ Richtlijn 2014/56/EG van 16 april 2014 tot wijziging van richtlijn 2006/43/EG betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen.

- de boekhoudrichtlijn staat niet langer toe dat de bezoldiging van de commissaris wordt opgenomen in de toelichting bij de verkorte jaarrekening; deze toelichting werd echter behouden (art. 94, X.B. van het K.B. W. Venn.) wat niet in overeenstemming is met het voorschrift van de boekhoudrichtlijn volgens de welke enkel, de informatie die ze op limitatieve wijze opsomt, kan worden opgenomen in de verkorte toelichting – de bezoldiging van de wettelijke auditor maakt er geen deel van uit; en
- de toelichting van het microschemata bevat dan weer geen toelichting met betrekking tot de bezoldigingen van de commissaris, terwijl de vereiste van deze vermelding, die wordt geformuleerd in artikel 134, § 3 van het Wetboek van vennootschappen, ook de microvennootschappen beoogt die een commissaris zouden hebben genoemd; die microvennootschappen zullen dus geen andere mogelijkheid hebben dan de opsplitsing van de bezoldigingen van de commissaris mee te delen door middel van een document dat als aanvulling bij de jaarrekening wordt neergelegd, zoals wordt bepaald door artikel 100, 7° van het Wetboek van vennootschappen.

De vermelding van de bezoldigingen van de commissaris in de toelichting bij de jaarrekening/geconsolideerde jaarrekening streeft een doelstelling van transparantie en vertrouwen na, waarbij de lezer de mogelijkheid heeft om na te gaan of de beperkingen op het verlenen van diensten buiten het mandaat van commissaris, die bedoeld zijn om zijn onafhankelijkheid te beschermen, werden nageleefd.

De Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft echter moeten vaststellen dat de vermelding van de honoraria van de commissaris in de toelichting bij de jaarrekening tot een verstoring van de concurrentieregels leidt en *de facto* een aanzienlijke daling van de hono-

aria met zich meebrengt, althans in de ondernemingen die verplicht zijn om een beroep te doen op een offerteaanvraag voor de toekenning van het commissarismandaat.

Zo is er wellicht geen enkel ander beroep waar de inschrijvers op een offerteaanvraag de prijs kennen die door één van de andere inschrijvers wordt gehanteerd; wetende dat ronseling voortaan is toegestaan voor bedrijfsrevisoren is het aanbieden van diensten tegen een lagere prijs dan deze die door de dienstdoende commissaris wordt toegepast, zelfs zonder offerteaanvraag, een gebruikelijke praktijk geworden.

Hoewel de naleving van het principe van een gezonde concurrentie in het algemeen absoluut noodzakelijk is voor de economie, moet dit in het geval van de commissarismandaten worden gecombineerd met de aard van openbare orde van de functie en met de intrinsieke kwaliteitsvereiste die er het kenmerk van is, die niet onder abnormale druk mag komen te staan ten gevolge van honoraria die te laag zijn geworden ten gevolge van een verscherpte concurrentie waarvan bepaalde regels *de facto* werden vertekend.

In dat kader zou snel dienen te worden gedebatteerd over het behoud van de vermelding van de bezoldigingen van de commissaris in de toelichting bij de verkorte jaarrekening, in strijd met het voorschrift van de boekhoudrichtlijn alsook over het behoud van deze vermelding in de jaarrekening van de andere ondernemingen waarvan de omvang kleiner is dan die van een "grote onderneming", zoals wordt omschreven in de boekhoudrichtlijn en die niet door die richtlijn wordt vereist.

De andere wijzigingen die aan de presentatie van de jaarrekening worden aangebracht door de omzetting van de boekhoudrichtlijn

Aan de presentatie van de jaarrekening werden nog andere wijzigingen aangebracht dan deze die hierboven van commentaar werden

voorzien, hetzij door de boekhoudrichtlijn, hetzij naar aanleiding van haar omzetting ("VOL" = uitsluitend volledig schema, "(VER)" = uitsluitend verkorte schema):

- overheveling van de oprichtingskosten naar een rubriek voorafgaand aan de vaste activa;
- mogelijkheid om de bestellingen in uitvoering te compenseren met de ontvangen vooruitbetalingen, voor zover de brutobedragen in de toelichting zijn opgenomen;
- opsplitsing van de voorzieningen identiek aan deze van het volledig schema (VER);
- opsplitsing van de financiële opbrengsten in de "kapitaal- en interestsubsidies" en de "andere financiële opbrengsten" (VER);
- schrapping van het subtotale van het resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening vóór belasting (VER);
- opsplitsing van het over te dragen resultaat in "over te dragen winst" en "over te dragen verlies";
- toevoeging van een categorie van begunstigden van de uit te keren winst: de bedienden;
- aanvullende informatie, te verstrekken in de toelichting:
  - o de opsplitsing van de niet-recurrente resultaten (verkort schema: uitsluitend de resultaten van uitzonderlijke omvang of uitzonderlijke mate van impact);
  - o de aard en de financiële gevolgen van materiële gebeurtenissen die zich na balansdatum hebben voorgedaan en die niet in de resultatenrekening of balans worden weergegeven (VOL);
  - o verplichtingen betreffende de aan- of verkoopverbintenissen die de vennootschap als optieschrijver van call- en putopties heeft (VOL);
  - o de financiële gevolgen van buitenbalansregelingen (bovenop de vermelding van hun aard en zakelijk doel) (VOL);

- o de betrekkingen met geassocieerde ondernemingen en ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat (en niet langer uitsluitend met verbonden ondernemingen);
- o wat de schuldvorderingen ten laste van de bestuurders en zaakvoerders betreft: de rente en de duur van deze vorderingen, de belangrijkste voorwaarden en de eventuele afgeloste bedragen of bedragen waarvan werd afgezien;
- o meer gedetailleerde informatie over de afgeleide financiële instrumenten als ze niet tegen de reële waarden worden gewaardeerd;
- o voor financiële vaste activa die in aanmerking worden genomen tegen een hoger bedrag dan hun reële waarde: de boekwaarde en de reële waarde van de activa alsook de redenen waarom de boekwaarde niet is verminderd (met opgave van de aard van de aanwijzingen die aan de veronderstelling ten grondslag liggen dat de boekwaarde zal kunnen worden gerealiseerd);
- o de toelichting over de transacties buiten normale marktvoorwaarden die zijn aangegaan met verbonden partijen is niet langer meer uitsluitend vereist voor naamloze vennootschappen (VOL);
- bepaalde toelichtingen worden uit het verkort schema geschrapt:
  - o het grootste deel van de staat met betrekking tot het kapitaal;
  - o de lijst van de ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming heeft en de ondernemingen waarvoor de vennootschap onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid (overgeheveld naar een aanvullend document);

- o de sociale balans (overgeheveld naar een aanvullend document);
- o bepaalde details over het personeel; en
- o het bedrag van de kapitaal- en rentesubsidies (overgeheveld naar de resultatenrekening).

Nieuw schema en cijfers van het vorig boekjaar

Vanaf het in 2016 begonnen boekjaar zullen aan de presentatie van de jaarrekening bepaalde wijzigingen worden aangebracht, waarvan de duidelijkste de volgende zijn: opheffing van de uitzonderlijke resultaten en de overheveling ervan naar nieuwe subrubrieken (*cf. supra*), de opsplitsing van de voorzieningen in het verkort schema of nog de toelichting met betrekking tot de niet-recurrente resultaten (die de toelichting met betrekking tot de andere uitzonderlijke resultaten vervangt).

De gegevens van het vorig boekjaar zullen op dat vlak niet vergelijkbaar zijn; in dat verband werd in de omzetting in geen enkele overgangsmaatregel voorzien; op het eerste zicht zou *mutatis mutandis* artikel 83 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen dienen te worden toegepast, maar dat zal problemen opleveren wanneer, zoals het geval zal zijn voor de uitzonderlijke resultaten, bepaalde rubrieken niet langer bestaan; bijgevolg is een initiatief wenselijk, ongeacht of het uitgaat van de CBN of van de regering.

Bovendien zullen nieuwe waarderingsregels moeten (bv. niet-activering van de kosten van onderzoek, waardering van de voorzieningen) of mogen (bv. materialiteitsbeginsel, compensatie van de bestellingen in uitvoering met de ontvangen vooruitbetalingen) worden aangenomen.

De manier waarop de veranderingen die uit die nieuwe regels of gewijzigde regels zullen

voortvloeiën moeten worden verwerkt, komt in de omzetting niet aan de orde; moet hieruit bijgevolg worden afgeleid dat het wenselijk is om artikel 30 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen toe te passen dat handelt over de aanpassing van de waarderingsregels en van de procedure die in dat geval moet worden gevolgd?

Bij gebrek aan een overgangsmaatregel²⁴ moet het antwoord op deze vraag bevestigend zijn; zo zal de toelichting bij de waarderingsregels de aangebrachte wijzigingen moeten beschrijven, moeten verantwoorden, alsook een raming van de invloed van deze afwijking op het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de vennootschap moeten bevatten.

C. Het verslag van betalingen aan overheden

Hoofdstuk 10 van de boekhoudrichtlijn legt grote ondernemingen die actief zijn in de winningsindustrie of houtkap van oerbossen de verplichting op om significante betalingen aan overheden van de landen waar ze actief zijn in een afzonderlijk verslag openbaar te maken.

De bedoeling van deze verslaggevingsplicht is om de transparantie van de betalingen aan overheden te verbeteren.

Deze verplichting geldt voor:

- organisaties van openbaar belang;
- grote vennootschappen in de zin van de boekhoudrichtlijn, met name deze die één van de criteria overschrijden: balanstotaal 20 miljoen EUR, netto-omzet 40 miljoen EUR, gemiddeld personeelsbestand 250; en
- groepen die consolideren (geconsolideerd verslag); en

²⁴ Een dergelijke overgangsmaatregel werd genomen bij de afkondiging van het K.B. Venn. - zie laatste lid art. 30 K.B. W. Venn.

- voor zover die vennootschappen of groepen actief zijn in de winningsindustrie of houtkap van oerbossen.

De omzetting in Belgisch recht, die de nieuwe artikel 96/1, 96/2, 119/1 en 119/2 invoegt in het van het Wetboek van vennootschappen brengt de volgende opmerkingen met zich mee:

- België legt de opstelling van dit verslag op aan een ruimere waaier aan vennootschappen dan deze die door de boekhoudrichtlijn worden beoogd, want de Belgische drempels die de vennootschappen bepalen die aan deze verplichting zijn onderworpen, zijn lager dan die van de boekhoudrichtlijn op het gebied van balanstotaal (17 miljoen in plaats van 20 miljoen) en op het gebied van omzet (34 miljoen in plaats van 40 miljoen);
- we verwijzen naar de opmerkingen die we eerder formuleerden over de onrechtstreekse invoering van een bijkomende categorie van vennootschappen, met name die van de grote vennootschappen; en
- wat de groepen betreft die aan de consolidatieverplichting zijn onderworpen, wordt de verplichting om een geconsolideerd verslag op te stellen van betalingen aan overheden door artikel 119/1 van het Wetboek van vennootschappen opgelegd aan de bestuurders of zaakvoerders van elke vennootschap die verplicht is om een geconsolideerde jaarrekening op te stellen en die actief is in de winningsindustrie of de houtkap van oerbossen;
- deze formulering is merkwaardig want ze heeft tot gevolg dat groepen waarvan de moedervernootschap niet actief is in de winningsindustrie of de houtkap van oerbossen maar waarvan ten minste één van de dochtervennootschappen dat wel is, niet zouden zijn onderworpen aan de verplichting om een geconsolideerd verslag van de betalingen aan overheden op te stellen, wat niet strookt met artikel 44.1, tweede lid van de boekhoudrichtlijn;

- in tegenstelling tot de documenten die worden bedoeld in artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen, moet het verslag van betalingen aan overheden tegelijk met de jaarrekening of de geconsolideerde jaarrekening worden neergelegd (art. 92/2, § 2 en 119/2 W. Venn.), en niet uitsluitend binnen de dertig dagen na de goedkeuring van de jaarrekening en uiterlijk zeven maanden na de afsluitingsdatum van het boekjaar; en
- de inhoud van het verslag van betalingen aan overheden is opgenomen in een nieuw Boek III/2 in het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen.

D. Documenten die als aanvulling bij de jaarrekening moeten worden neergelegd en de controle daarvan

Lijst van de neer te leggen documenten

Artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen somt de neer te leggen documenten op.

Dit artikel werd aangevuld met de volgende neer te leggen documenten:

- een lijst van de ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming heeft en van de ondernemingen waarvoor de vennootschap onbepaald aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbepaald aansprakelijke vennoot of lid (art. 100, 6°/1 W. Venn.); en
- de sociale balans (art. 100, 6°/2 W. Venn.) (*cf. supra*).

We herinneren er ook aan dat de artikel 96/2, § 2 en 119/2 verlangen van de vennootschappen die een verslag van betalingen aan overheden moeten opstellen dat ze dit verslag tegelijk met de jaarrekening of de geconsolideerde jaarrekening neerleggen bij de NBB.

Op te merken valt dat bepaalde inlichtingen waarvan artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen de openbaarmaking vereist, tot nu toe waren opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening en dus niet afzonderlijk moesten worden openbaar gemaakt.

Voor het verkort schema en het microschemas moesten bepaalde van die inlichtingen uit de toelichting worden geschrapt en moeten ze voortaan in een afzonderlijk document openbaar worden gemaakt; het gaat om de volgende inlichtingen:

- de schulden of de gedeelten van schulden die worden gewaarborgd door de Belgische overheid (art. 100, 5°; a) W. Venn.) (enkel voor de microvennootschappen); en
- het bedrag, op dezelfde datum, van de opeisbare schulden bij de belastingbesturen en bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, ongeacht of uitstel van betaling is verkregen (art. 100, 5°, b) W. Venn.) (voor de kleine vennootschappen en microvennootschappen).

Bijzonderheden

Met betrekking tot de neer te leggen documenten, dient nog het volgende te worden verduidelijkt:

- deze documenten moeten niet langer tegelijk met de jaarrekening worden neergelegd maar binnen de dertig dagen na de goedkeuring van de jaarrekening en uiterlijk zeven maanden na de afsluitingsdatum van het boekjaar;
- de neerlegging ervan hangt dus niet af van de neerlegging van de jaarrekening en deze documenten moeten hoe dan ook worden neergelegd binnen de zeven maanden na de afsluiting van het boekjaar, zelfs als de algemene vergadering de jaarrekening niet heeft goedgekeurd (art. 100, § 1 W. Venn.); dat zal de controle

- van de neerlegging van die documenten des te ingewikkelder maken zowel door de NBB als door de commissaris;
- deze documenten moeten worden neergelegd door de bestuurders of zaakvoerders (toevoeging bij art. 100, § 1 W. Venn.) en, indien de stukken niet werden neergelegd, wordt de door derden geleden schade, behoudens tegenbewijs, geacht voort te vloeien uit dit verzuim (art. 100, § 3 W. Venn.); de vraag of die documenten op basis van een mandaat door derden kunnen worden neergelegd, moet nog worden geanalyseerd;
  - logisch uitvloeisel van de toegenomen verantwoordelijkheid van de bestuurders en zaakvoerders: derden worden geacht kennis te hebben genomen van de jaarrekening indien en vanaf het ogenblik dat deze jaarrekening is bekendgemaakt op de website van de Nationale Bank van België (toevoeging aan art. 76 W. Venn.); en
  - het jaarverslag hoeft niet langer te worden neergelegd door de niet-genoteerde kleine vennootschappen tenzij het gaat om vennootschappen die worden bedoeld in artikel 92, § 3, 1°, 2°, 4° of 6°, d.w.z. hoofdzakelijk de organisaties van openbaar belang (art. 100, 6° W. Venn.).

Controle door de commissaris van de documenten die als aanvulling bij de jaarrekening werden neergelegd

Wat de controle door de commissaris betreft van de documenten die met toepassing van artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen werden neergelegd, tenminste wanneer de vennootschap een commissaris heeft benoemd, werd een 9° toegevoegd aan artikel 144 van het Wetboek van vennootschappen; dit artikel beschrijft de inhoud van het verslag van de commissaris; voortaan wordt hem gevraagd om in zijn verslag een vermelding op te nemen "die aangeeft of de documenten die overeenkomstig artikel 100 moeten worden neergelegd

zowel qua vorm als inhoud de door dit Wetboek verplichte informatie bevatten".

Deze nieuwe verplichting roept een aantal vragen op:

- de uit te voeren controles moeten nog worden gepreciseerd, met name de grondigheid van de controle die moet worden uitgevoerd;
- tot nu toe is men de opvatting toegedaan dat de vermelding van de commissaris hoofdzakelijk betrekking moet hebben op het feit dat de inhoud van de neergelegde documenten voldoet aan de vereisten van de wet, of zelfs geen kennelijke incoherenties bevat, maar dat dit niet moet gaan tot het certificeren dat de inhoud exact of correct is; bepaalde neergelegde documenten, meer bepaald het jaarverslag, bevat immers niet-financiële informatie waarvan de controle buiten de bevoegdheid van de commissaris valt;
- het 9° van artikel 144 van het Wetboek van vennootschappen overlapt met het 6° maar met een verschillende formulering en dus een verschillende graad van schijnbare vereiste;
- het 6° eist van de commissaris dat hij in zijn verslag een vermelding opneemt die aangeeft of het jaarverslag de door de artikelen 95 en 96 vereiste inlichtingen bevat en al dan niet in overeenstemming is met de jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, terwijl het 9° een vermelding vereist die aangeeft of de documenten die overeenkomstig artikel 100 moeten worden neergelegd zowel qua vorm als inhoud de door dit Wetboek verplichte informatie bevatten; en
- aangezien voor alle documenten die met toepassing van artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen moeten worden neergelegd de vermelding moet worden opgenomen die wordt bedoeld in artikel 144, 9°, slaat dit laatste, op enigszins recursieve wijze, ook op het commissarisverslag.

Bijkomende taken van de commissaris

De audithervorming zal een invloed hebben op de taken die de commissaris moet vervullen in het kader van zijn audit over de rekeningen van 2016; bepaalde van die taken zullen occasioneel zijn – bijvoorbeeld op basis van de nieuwe criteria nagaan tot welke categorie de vennootschap behoort vanaf het boekjaar dat in 2016 is begonnen of de verplichte wijziging van bepaalde waarderingsregels.

Sommige van die taken zullen jaarlijks moeten worden uitgevoerd, bijvoorbeeld wat de nieuwe toelichtingen betreft en de documenten die als aanvulling op de jaarrekening moeten worden neergelegd op grond van artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen

De bedrijfsrevisors moeten ervoor zorgen dat ze hun werkprogramma's daaraan aanpassen.

Conclusies

De modernisering en de vereenvoudiging van de regelgeving van de Europese Unie inzake de jaarlijkse financiële overzichten en geconsolideerde financiële overzichten zijn in België uitgemond in een omzetting die, zoals tal van andere, een reeks van nieuwigheden en veranderingen met zich meebrengt; het heeft een complex en indrukwekkend wetgevend werk gevergd, met de wijziging van twee Wetboeken, twee wetten en twee koninklijke besluiten die 51 pagina's van het Belgisch Staatsblad beslaat; en dan hebben we een advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen nog niet meegerekend.

Bijna alle aspecten van de omzetting konden worden behandeld, en werden voor de grote meerderheid correct behandeld.

De ingevoerde nieuwigheden en aangebrachte wijzigingen raken aan bijna alle Belgische vennootschappen die hun jaarrekening openbaar maken volgens het genormaliseerd schema, zijnde meer dan 440.000 vennootschappen.

Als tegenwicht voor de onvermijdelijk administratieve last die gepaard gaat met het aannemen van nieuwe schema's of gewijzigde schema's van de jaarrekening en geconsolideerde rekening, zal een grote meerderheid van de ondernemingen enkele reële maatregelen van administratieve vereenvoudiging kunnen waarderen, de énen wegens het gebruik van een vereenvoudigd schema – het microschem – de anderen wegens het gebruik van een verkort schema in de plaats van het volledig schema, en allemaal wegens een relatieve daling van de openbaarmakingskosten.

Er mag echter niet worden ontkend dat deze omzetting voor heel veel vennootschappen ook een verzwaring van de administratieve last betekent, hoofdzakelijk wat de bijkomende toelichtingen en nieuwe neer te leggen documenten betreft als aanvulling bij de jaarrekening, maar ook voor het aanpassen van boekhoudprogramma's en beheerstools.

Daarbij komt nog dat de nodige kennis moet worden verworven om de veranderingen goed toe te passen in dat verband is voor de beoefenaars van de cijferberoepen een essentiële rol weggelegd.

Voor het overige zijn de aangebrachte wijzigingen niet fundamenteel; de omzetting breekt niet met het verleden, wegens de beslissing van de regering om de opties uit te oefenen die het mogelijk maken om de meest progressieve, zelfs liberale maatregelen die in de boekhoudrichtlijn zijn opgenomen niet toe te passen.

Tot slot is het werk niet af: de Minister van Justitie vraagt dat de nieuwe regels ook zouden worden toegepast op de verenigingen en stichtingen en een aantal fouten, onduidelijkheden en gebreken in de omzetting dienen te worden rechtgezet. Zoals BOILEAU ons meer dan drie jaar geleden op universele wijze de volgende raad gaf: "Begin uw werk twintig keer opnieuw".

Editoriaal van de hoofdredacteur

MAAKT HET "SUBSTANCE OVER FORM"-BEGINSEL VOORTAAN DEEL UIT VAN DE BELGISCHE BOEKHOUDKUNDIGE RECHTSORDE?

De omzetting van vennootschapsrichtlijn 2013/34/EU, geconsolideerde boekhoudrichtlijn genaamd, zou een verrassend effect op het Belgisch boekhoudrecht teweeg kunnen brengen: de onbewuste en zelfs onopzettelijke invoering van het beginsel dat de economische realiteit van een transactie voorrang heeft op haar juridische vorm.

Europese richtlijn

De richtlijn bevat het volgend "algemeen beginsel" voor financiële verslaglegging: "posten van de winst-en-verliesrekening en de balans worden verantwoord en gepresenteerd gelet op het wezen van de desbetreffende transactie of overeenkomst" (art. 6, eerste lid, h).

Zij biedt de lidstaten echter de mogelijkheid om ondernemingen vrijstelling te verlenen van dit voorschrift (art. 6, derde lid).

Belgische omzetting

In de wet of in het koninklijk besluit van 18 december 2015 is het vergeefs zoeken naar een dergelijke uitdrukkelijke bepaling.

Hooguit vinden we in het verslag aan de Koning dat het koninklijk besluit voorafgaat, de volgende passage: "De Regering heeft (...) beslist op basis van artikel 6.3 van de Richtlijn de optie vervat in artikel 6.1, h van de Richtlijn niet te lichten zodat de posten van de resultatenrekening en de balans niet dienen te worden verantwoord en gepresenteerd gelet op het wezen van de desbetreffende transactie of overeenkomst."¹

Analyse in het Europees recht van de Belgische omzetting

De bepaling van artikel 6, eerste lid, h, van de richtlijn is duidelijk, nauwkeurig en onvoorwaardelijk, omdat het voorziet in een opname in overeenstemming met het wezen van de transactie. Zij heeft rechtstreekse uitwerking na afloop van de termijn die de lidstaten voor de omzetting in nationaal recht hebben gekregen (inmiddels verstreken termijn).

De lidstaten kunnen weliswaar, op grond van artikel 6, derde lid, van de richtlijn, een optie uitoefenen om van dit voorschrift van rechtstreekse uitwerking af te wijken. Volgens Europees recht houdt dit derhalve in dat de uitoefening van de aan de lidstaten geboden optie, in het bijzonder een *opt-out*, zelf ook duidelijk en nauwkeurig moet zijn: de optie moet op transparante wijze worden uitgeoefend door de bevoegde autoriteit van de lidstaat. Het is evenwel noodzakelijk "dat de rechtssituatie voldoende bepaald en duidelijk is, opdat de begunstigen in staat zijn, kennis te krijgen van al hun rechten en deze zo nodig geldend te maken voor de nationale rechterlijke instanties"².

Ten aanzien van een lidstaat die een administratieve omzendbrief inriep als een middel tot omzetting van de richtlijn, heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie onlangs³ ook nog in herinnering gebracht dat "volgens vaste rechtspraak van het Hof elke lidstaat de richtlijnen ten uitvoer moet leggen op een wijze die volledig aan de eisen van de rechtszekerheid voldoet, en bijgevolg de bepalingen van de richtlijnen moet omzetten in **dwingende** bepalingen van intern recht"⁴.

1 Bespreking van artikel 18 van het K.B. van 18 december 2015, BS p. 80.385.

2 Zie bv. H.v.J., zaak C-217/97, *Commissie tegen Duitsland*, arrest van 9 september 1999, punt 32.

3 H.v.J., zaak C-180/14, *Commissie tegen Griekenland*, arrest van 23 december 2015, punt 55.

4 Eigen benadrukking. En het Hof concludeerde dat: "De

Er kan uiteraard niet worden aangenomen dat een passage uit een eenvoudig Verslag aan de Koning – een overigens onbedachtzame verklaring omdat het beweert af te zien van een *opt-in*⁵ terwijl het in voorkomend geval ging om het uitoefenen van een *opt-out*⁶ – zou voldoen aan de eisen van rechtszekerheid en dwingende passende bepaling van Europees recht. Een Verslag aan de Koning is slechts de uitdrukking van de voornemens van de minister of ministers die een ontwerp van besluit voorleggen aan de Koning. Deze voornemens hebben slechts een juridisch bindende werking indien ze worden omgezet in een verordenende tekst.

Bijgevolg maakt het beginsel van een opname in overeenstemming met de economische realiteit veeleer dan met de juridische vorm voortaan deel uit van de Belgische rechtsorde.

Hoe zit het op fiscaal vlak?

De Belgische fiscus (of rechter, al dan niet strafrechter) zal zich echter niet kunnen beroepen op het beginsel van de voorrang van de economische realiteit op de juridische vorm – dat de Regering onbewust en zelfs onbedoeld in het Belgisch boekhoudrecht heeft ingevoerd – ten aanzien van ondernemingen die dit beginsel niet zouden toepassen. De Schatkist kan zich immers niet beroepen op de rechtstreekse werking van een bepaling van Europees recht *die niet correct werd omgezet door de Belgische Staat*, om een beginsel te hanteren dat nooit als algemeen beginsel in het nationaal recht werd ingevoerd.

Hierbij denken we aan de gebrekkige en thans gemelde pogingen om rechtshandelingen ten aanzien van de fiscus verplicht te laten kwalificeren op basis van

Helleense Republiek kon dus niet aan haar verplichtingen uit hoofde van richtlijn 2003/88 voldoen door middel van een omzendbrief. (eigen vertaling)

5 Opt-in zoals voorzien in de Vierde richtlijn inzake vennootschapsrecht (artikel 4, zesde lid, zoals toegevoegd door richtlijn 2003/51/EG).

6 Art. 6, derde lid van richtlijn 2013/34.

PROF. DR. MICHEL DE WOLF

Decaan van de *Louvain School of Management*

Erevoorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren

**Uw advies interesseert ons:
aarzel niet ons uw suggesties
mee te delen op het adres
info@icci.be.**

hun economische realiteit in plaats van hun juridische vorm (zie oude tekst van artikel 344, § 1 van het WIB, vóór de wijziging ervan door een wet van 25 april 2014).

Nemo auditur allegans turpitudinem suam: dit geldt ook ten aanzien van de lidstaten die incoherente beweringen doen over de invoering in hun nationaal recht van een regel van Europees recht. De rechtstreekse werking van een richtlijn kan worden ingeroepen tegen de lidstaat die de richtlijn onjuist heeft omgezet, maar dergelijke lidstaat kan die rechtstreekse werking niet invoeren tegenover particulieren⁷. Dit geldt inzonderheid voor strafbaar gestelde boekhoudkundige bepalingen. In een dergelijke structuur gaat het beginsel van rechtszekerheid immers ook gepaard met de grondwettelijke vereiste van de wettigheid van de strafbaarstellingen.

Conclusie

Kortom, het lijkt erop dat het “*substance over form*”-beginsel momenteel kan worden toegepast door elke onderneming die onderworpen is aan de waarderingsregels van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, inclusief de bijbehorende fiscale gevolgtrekkingen.

Omgekeerd kan een onderneming, louter op basis van het boekhoudrecht, niet worden verweten dat zij de economische realiteit geen voorrang verleent op de juridische vorm.

⁷ Zie bv. H.v.J., zaak C-168/95, *Arcaro*, arrest van 26 september 1996.

PERIODIEKE INFORMATIE IFRS – JANUARI 2015 TOT DECEMBER 2015

THOMAS CARLIER

Deloitte Brussels IFRS Centre of Excellence

FOUAD ELOUCH

Deloitte Brussels IFRS Centre of Excellence

VÉRONIQUE WEETS

FSMA Dienst boekhoudkundige en financiële aangelegenheden

Op het vlak van de standaarden werd 2015 gekenmerkt door de publicatie door het IASB van verschillende voorstellen van standaarden waarvan de draagwijdte eerder beperkt en specifiek is. Hierbij vestigen we voornamelijk de aandacht op het project ter aanpassing van het conceptueel raamwerk waarvan de principes de basis vormen voor de ontwikkeling van nieuwe standaarden en interpretaties, de voorstellen tot verduidelijking van de nieuwe standaard

rond opbrengsterkenning (IFRS 15) waarvan de ingangsdatum werd uitgesteld naar het boekjaar 2018, en de publicatie van een voorstel tot praktisch overzicht (*Practice Statement*) rond het concept materialiteit.

Op het vlak van de interpretaties heeft het IFRS IC onder andere een voorstel van interpretatie gepubliceerd met betrekking tot de verwerking van fiscale onzekerheden, een onderwerp dat

zeer actueel is als gevolg van de beslissing van de Europese Commissie begin 2016 om bepaalde rulings verstrekt door de Belgische belastingautoriteiten als illegaal te bestempelen volgens de Europese regels rond staatshulp.

Op het vlak van de toezichthouders merken we de publicatie van het ESMA van de prioriteiten voor het boekjaar 2015 op.

IASB

1. 10/02/2015: Voorstel tot aanpassing van IAS 1 omtrent de classificatie van verplichtingen

In ED/2015/1 – *Classification of liabilities*, stelt het IASB voor om IAS 1 – *Presentatie van de jaarrekening* aan te passen met betrekking tot de presentatie van verplichtingen. De classificatie van verplichtingen als kort- of langlopend zou gebeuren op basis van contractuele bepalingen die van toepassing zijn op de verslagdatum. Het onderwerp maakte voordien al deel uit van de Jaarlijkse verbeteringen in IFRSs (2010-2012 cyclus), maar het IASB besliste om de verfijning van de bestaande bepalingen in IAS 1 met betrekking tot de classificatie van verplichtingen in een afzonderlijk project te behandelen.

De voorgestelde wijzigingen:

- verwijzen naar het "recht" om afwikkeling uit te stellen en verduidelijken dat enkel rechten die gelden "op het einde van de verslagperiode" een impact hebben op de classificatie van een verplichting;
- geven aan dat afwikkeling verwijst naar de "overdracht van geldmiddelen, eigenvermogensinstrumenten of diensten aan de tegenpartij"; en
- herorganiseren IAS 1 door IAS 1.74-76 te verwijderen en de inhoud te verplaatsen naar IAS 1.72R en IAS 1.73R zodanig dat vergelijkbare voorbeelden gegroepeerd worden.

Het voorstel van standaard bevat geen ingangsdatum. De wijzigingen zouden retrospectief van toepassing zijn en vervroegde toepassing zou worden toegelaten.

2. 28/05/2015: Voorstel tot aanpassing van het conceptueel raamwerk

ED/2015/3 – *Conceptual framework for financial reporting* bevat voorstellen om bepaalde aspecten van het bestaande raamwerk voor financiële rapportering aan te passen. Het bevat onder andere voorgestelde wijzigingen aan de definitie van een actief en van een verplichting, richtlijnen met betrekking tot waardering en niet langer opnemen en een raamwerk voor presentatie en informatieverschaffing. Het IASB publiceerde een afzonderlijk voorstel van standaard (ED/2015/4 – *Updating references to the conceptual framework*) over verwijzingen in standaarden en interpretaties naar het conceptueel raamwerk voor financiële verslaggeving.

Overzicht van de belangrijkste voorstellen:

- Inleiding: het eerste deel beschrijft het doel van het raamwerk en de status van het raamwerk binnen de hiërarchie van IASB-publicaties. Het raamwerk moet het IASB helpen bij de ontwikkeling en herziening van bestaande standaarden. Het raamwerk heft geen specifieke standaarden op. Indien het IASB beslist om een standaard te publiceren die tegenstrijdig is met het raamwerk, zal dit feit worden gemeld samen met de redenen voor de afwijking.
- Hoofdstuk 1 – Doel van algemene financiële verslaggeving: De eerste twee hoofdstukken van het voorgestelde raamwerk maakten deel uit van het gezamenlijke project met de FASB in 2010, en bevatten weinig veranderingen. De nadruk wordt gelegd op het belang van het verstrekken van informatie die nodig is om het gebruik van de middelen van de entiteit door het management te kunnen evalueren.

- Hoofdstuk 2 – Kwalitatieve eigenschappen van nuttige financiële informatie: Het IASB stelt voor om de verwijzing naar voorzichtigheid (*prudence*) terug in te voeren en om aan te geven dat voorzichtigheid een basis is voor neutraliteit. Voorzichtigheid wordt gedefinieerd als behoedzaamheid bij oordeelsvorming in onzekere omstandigheden. Er wordt ook verduidelijkt dat een getrouwe presentatie overeenkomt met het presenteren van de economische werkelijkheid van een toestand in plaats van het presenteren van enkel de juridische vorm.
- Hoofdstuk 3 – De jaarrekening en de verslaggevende entiteit: In dit hoofdstuk wordt het doel van de jaarrekening (geven van informatie over de activa, verplichtingen, eigen vermogen, baten en lasten van een entiteit, die nuttig is bij het inschatten van toekomstige netto kasinstromen voor de entiteit en het beoordelen van het gebruik van de middelen van de entiteit door het management) en het continuïteitsbeginsel, uiteengezet. Er worden slechts twee overzichten expliciet vermeld: het overzicht van de financiële positie en het overzicht van de financiële prestaties (het voormalige overzicht van de winst- en verliesrekening en andere niet in winst-of verlies opgenomen resultaten). Het kasstroomoverzicht en het overzicht van de wijzigingen in het eigen vermogen worden niet vermeld. Er wordt een definitie van verslaggevende entiteit en de grenzen van een verslaggevende entiteit gegeven. Het IASB is ervan overtuigd dat de geconsolideerde jaarrekening waarschijnlijk meer nuttige informatie voor de gebruikers bevat dan de afzonderlijke jaarrekening.
- Hoofdstuk 4 – Elementen van de jaarrekening. Dit hoofdstuk bevat de definitie van activa, verplichtingen, eigen vermogen, baten en lasten.
  - o Een actief vertegenwoordigt een economisch middel waarover de entiteit zeggenschap heeft als gevolg van een gebeurtenis in het verleden. Een economisch middel is een recht dat de mogelijkheid bevat om economische voordelen te produceren.
  - o Een verplichting is een bestaande verplichting van de entiteit om een economisch middel over te dragen als gevolg van gebeurtenissen in het verleden.
  - o Eigen vermogen: Eigen vermogen is het overblijvend belang in de activa van de onderneming na aftrek van alle verplichtingen
  - o Baten zijn toenames van activa of afnames van verplichtingen die leiden tot een toename van het eigen vermogen, anders dan door bijdragen van houders van eigenvermogensinstrumenten.
  - o Lasten zijn afnames van activa of toenames van verplichtingen die leiden tot een afname van het eigen vermogen, anders dan door uitkeringen aan houders van eigenvermogensinstrumenten.
- Hoofdstuk 5 – Opname en niet langer opnemen: Enkel elementen die aan de definitie van een actief, een verplichting of eigen vermogen voldoen worden opgenomen in het overzicht van de financiële positie en enkel elementen die voldoen aan de definitie van baten of lasten worden opgenomen in het overzicht van de financiële prestaties. In het voorstel worden de opnamecriteria gebaseerd op kwalitatieve eigenschappen van nuttige informatie.

Een entiteit neemt een actief of verplichting op indien deze opname aan de gebruikers van de jaarrekening:

  - o nuttige informatie geeft over het actief of de verplichting;
  - o een getrouwe weergave geeft van het actief of de verplichting en alle opbrengsten of kosten die er uit voortvloeien;
  - o informatie geeft waarvoor de voordelen van het geven van de informatie opwegen tegen de kosten van het verstrekken van deze informatie.

Het feit of informatie nuttig is voor gebruikers van de jaarrekening hangt af van specifieke feiten en omstandigheden, vereist oordeelsvorming en kan mogelijk leiden tot verschillen tussen standaarden inzake opnamecriteria.

De voorwaarden voor het niet langer opnemen van elementen in het overzicht van de financiële positie zijn als volgt:

- o activa en verplichtingen die worden behouden na de transactie of andere gebeurtenis die leidde tot het niet langer opnemen moeten getrouw weergegeven worden; en
- o de wijziging in de activa en verplichtingen als gevolg van de transactie of andere gebeurtenis moeten ook getrouw worden weergegeven.
- Hoofdstuk 6 – Waardering: In dit hoofdstuk worden de verschillende basissen voor waardering (historische kostprijs en huidige waarde, reële waarde en gebruikswaarde) besproken alsook de welke informatie ze verstrekken en hun voordelen en nadelen. Een tabel geeft een overzicht van de informatie die elke basis geeft. Het hoofdstuk geeft ook aan welke factoren meespelen bij het bepalen van de waardering (relevantie, getrouwe representatie, kwalitatieve karakteristieken en specifieke factoren met betrekking tot de initiële waardering) en geeft aan dat het doel van financiële verslaggeving, de kwalitatieve eigenschappen van nuttige financiële informatie en kosten/baten overwegingen waarschijnlijk leiden tot verschillende waarderingssystemen voor verschillende activa, verplichtingen, baten en lasten. Bijlage A van het voorstel van raamwerk beschrijft een waarderingmethode op basis van kasstromen voor gevallen waar een andere waarderingssystemen niet mogelijk is.
- Hoofdstuk 7 – Presentatie en informatieverschaffing: In dit hoofdstuk geeft de IASB aan welke informatie in de jaarrekening moet opgenomen worden en hoe deze informatie moet gepresenteerd

worden. Het overzicht van winst- en verlies en niet in winst-of verlies opgenomen resultaten, wordt nu “overzicht van de financiële prestaties” genoemd, maar het voorstel geeft niet aan of dit overzicht uit twee delen kan bestaan. Er wordt enkel aangegeven dat er een totaal of een subtotaal voor winst of verlies moet gegeven worden. Winst of verlies wordt echter niet gedefinieerd.

- Hoofdstuk 8 – Concepten van kapitaal en behoud van kapitaal: Deze concepten werden overgenomen van het bestaande raamwerk met minimale wijzigingen voor consistentie in de terminologie.

ED/2015/4 – *Updating References to the Conceptual Framework* bevat voorgestelde wijzigingen aan IFRS 2, IFRS 3, IFRS 4, IFRS 6, IAS 1, IAS 8, IAS 34, SIC-27 en SIC-32 zodanig dat de verwijzingen in deze standaarden consistent zijn met het voorgestelde raamwerk.

3. 18/06/2015: Voorstel om IAS 19 en IFRIC 14 aan te passen

ED/2015/5 – *Remeasurement on a plan amendment, curtailment or settlement/availability of a refund from a defined benefit plan* bevat voorstellen tot wijzigingen aan IAS 19 en IFRIC 14 met betrekking tot 2 onderwerpen:

- de berekening van aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten (*current service costs*) en nettorente wanneer een entiteit de nettoverplichting (actief) uit hoofde van toegezegde pensioenrechten herwaardeert bij een planwijziging, -inperking of afwikkeling; en
- de vraag of de mogelijkheden van een beheerder (*trustee*) van het plan om de voordelen te verhogen of om de regeling af te wikkelen een invloed hebben op het onvoorwaardelijk recht van de entiteit op een terugbetaling en dus, in overeenstemming

met IFRIC 14, de opname van een actief beperken.

Het IASB stelt voor om bij een planwijziging, -inperking of afwikkeling die leidt tot een herwaardering van de nettopensioenverplichting (actief), de aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten en nettorente voor de periode na de herwaardering te bepalen op basis van de veronderstellingen die werden gebruikt voor de herwaardering. De nettorente voor de overblijvende periode is gebaseerd op de nieuwe nettopensioenverplichting (actief). Pensioenkosten van verstreken diensttijd (*past service costs*) en winsten of verliezen van de afwikkelingen hebben geen invloed op de aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten en nettorente voor de periode vóór de herwaardering. De wijzigingen zouden retrospectief van toepassing zijn, maar het IASB stelt voor om een uitzondering te voorzien voor wijzigingen aan de boekwaarde van activa die buiten het toepassingsgebied van IAS 19 vallen.

Bij het bepalen van de beschikbaarheid van een terugbetaling uit een toegezegd pensioenplan, mogen de bedragen die andere partijen kunnen gebruiken voor andere doelstellingen niet opgenomen worden in het bedrag van het overschot dat de entiteit als actief opneemt op basis van een recht op toekomstige terugbetaling. Geleidelijke afwikkeling mag niet worden verondersteld indien een andere partij het plan kan liquideren zonder toestemming van de entiteit. De beschikbaarheid van terugbetalingen wordt niet beïnvloed door de mogelijkheden van andere partijen om investeringsbeslissingen te nemen zonder de voordelen van de deelnemers van het plan te veranderen. Bij het bepalen van de beschikbaarheid van terugbetalingen wordt rekening gehouden met zowel statutaire bepalingen waarvan het wetgevingsproces materieel is afgesloten als feitelijke verplichtingen, afspraken en voorwaarden.

Het voorstel van standaard verduidelijkt met betrekking tot het verband tussen het actiefplafond (*asset ceiling*) en de pensioenkosten van

verstreken diensttijd (*past service costs*) en winsten of verliezen van afwikkelingen, dat deze laatste worden gewaardeerd en opgenomen in de winst- en verliesrekening in overeenstemming met de bestaande bepalingen in IAS 19 terwijl wijzigingen in het actiefplafond worden opgenomen in de niet in winst- of verlies opgenomen resultaten (*other comprehensive income*).

Het voorstel van standaard bevat geen ingangsdatum, maar er wordt voorgesteld om de wijzigingen retrospectief te laten toepassen en vervoegde toepassing toe te laten.

4. 30/07/2015: Voorstellen tot verduidelijking van IFRS 15

In ED/2015/6 – *Clarifications to IFRS 15* stelt het IASB voor om IFRS 15 – *Opbrengsten uit contracten met klanten* te verduidelijken met betrekking tot:

- **de identificatie van prestatieverplichtingen:** Prestatieverplichtingen worden geïdentificeerd op basis van “afzonderlijke” beloofde goederen of diensten. Het IASB stelt voor om de illustratieve voorbeelden in IFRS 15 te wijzigen om het concept “afzonderlijk (*distinct*)” te verduidelijken;
- **het onderscheid tussen een agent en een principaal:** Indien een andere partij betrokken is bij de levering van goederen of diensten aan een klant, vereist IFRS 15 dat de entiteit bepaalt welke partij zeggenschap heeft over de goederen of diensten voordat ze worden overgedragen aan de klant. Om te verduidelijken hoe deze zeggenschap moet geanalyseerd worden, stelt het IASB voor om de toepassingsleidraden over dit onderwerp te wijzigen, om bepaalde voorbeelden te wijzigen en om 2 voorbeelden toe te voegen;
- **licenties:** Indien een entiteit een licentie verleent aan een klant die “afzonderlijk” is van andere beloofde goederen of diensten, moet de entiteit bepalen of

deze licentie op een bepaald ogenblik dan wel over een bepaalde periode wordt overgedragen. Hiervoor moet nagegaan worden of het contract vereist dat de entiteit activiteiten onderneemt die een significante invloed hebben op het intellectuele eigendom waarop de klant recht heeft. Om te verduidelijken wanneer activiteiten het intellectuele eigendom significant wijzigen stelt het IASB voor om de toepassingsleidraad te wijzigen en uit te breiden en om een aantal voorbeelden toe te voegen. De toepassingsleidraad wordt ook uitgebreid voor de toepassing van de beperking met betrekking tot royalty's (*royalty constraint*).

Verder stelt het IASB voor om twee bijkomende praktische uitzonderingen te voorzien voor de overgang naar IFRS 15:

- o een entiteit mag later verkregen informatie (*hindsight*) gebruiken om te bepalen aan welke prestatieverplichtingen werd voldaan voor contracten die werden gewijzigd vóór het begin van de vroegste gepresenteerde periode. Later verkregen informatie zou ook mogen gebruikt worden voor het bepalen van de transactieprijs.
- o een entiteit ervoor kiest om de volledige retrospectieve methode toe te passen, moet IFRS 15 niet retrospectief toepassen voor contracten die zijn afgewerkt aan het begin van de vroegst gepresenteerde periode.

5. 11/09/2015: Uitstel van de ingangsdatum van IFRS 15

Het IASB heeft een aanpassing aan IFRS 15 – *Opbrengsten uit contracten met klanten* gepubliceerd met betrekking tot het uitstel van ingangsdatum van IFRS 15 naar 1 januari 2018. Vervroegde toepassing blijft toegelaten.

6. 28/10/2015: Voorgestelde publicatie omtrent materialiteit

De IASB heeft een voorstel van praktisch overzicht (*practice statement* – ED/2015/8 – *Application of Materiality to Financial Statements*) met betrekking tot het concept materialiteit gepubliceerd om gebruikers, revisoren en regelgevers te helpen bij de beoordeling van materialiteit voor het opstellen van financiële rapporten. Een "*practice statement*" is geen standaard en entiteiten die IFRS toepassen zijn dus niet verplicht om de bepalingen te volgen, tenzij dit wordt verplicht door de lokale wetgeving.

De publicatie beoogt het leveren van verduidelijkingen en voorbeelden om bestuurders van ondernemingen te helpen in de toepassing van materialiteit. De voorgestelde richtlijnen betreffen:

- **Eigenschappen van materialiteit:** De publicatie gebruikt de definitie van materialiteit in ED/2015/3 (zie hierboven): "Informatie is materieel indien het weglaten of onjuist weergeven daarvan een invloed zou kunnen hebben op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen met betrekking tot een specifieke onderneming." Materialiteit wordt beoordeeld voor de jaarrekening in haar geheel en oordeelsvorming is vereist om te bepalen of informatie naar verwachting de beslissingen van de gebruikers zal beïnvloeden. Materialiteit moet bekeken worden op individuele en op collectieve basis en wordt beoordeeld op basis van zowel kwalitatieve als kwantitatieve factoren.
- **Presentatie en informatieverschaffing:** Bij het opstellen van de jaarrekening moet het management nuttige informatie geven zodanig dat gebruikers de toekomstige kasstromen en het beheer van de bezittingen van de

onderneming door het management kunnen beoordelen. Dit doel van de jaarrekening geeft de context voor materialiteitsbeoordelingen en kan leiden tot verschillende beslissingen inzake materialiteit voor de verschillende delen van de jaarrekening. Het IASB stelt drie stappen voor: Analyse van welke informatie in de financiële overzichten (*primary financial statements*) moet gegeven worden, welke informatie in de toelichting moet gegeven worden (als ook de nadruk die ze verdient) en een herziening van de jaarrekening in haar geheel zodanig dat de jaarrekening een compleet document is met een gepaste mix en evenwicht aan informatie. Een entiteit mag de begrijpelijkheid van de jaarrekening niet ondermijnen door het overspoelen van materiële informatie met immateriële informatie of door de samenvoeging van materiële informatie met een verschillende aard of functie. IFRS verbiedt entiteiten evenwel niet om immateriële informatie te verschaffen.

- **Weglatingen en fouten.** Het document geeft aan dat de materialiteit van fouten en weglatingen zowel individueel als voor de jaarrekening in haar geheel moet beoordeeld worden. Materiële fouten of weglatingen die worden gecompenseerd, zijn nog steeds materiële fouten in de jaarrekening. Opzettelijke foutieve vermeldingen worden altijd aanzien als materieel.
- **Opname en waardering.** Materialiteit is ook van toepassing bij de beslissing om een bepaalde vereiste in IFRS niet toe te passen. De bepalingen in IFRS moeten toegepast worden indien de impact materieel is en een jaarrekening is niet in overeenstemming met IFRS indien ze materiële fouten bevat of indien immateriële fouten werden gemaakt om een bepaalde presentatie van de financiële positie, de financiële prestaties of de kasstromen te verkrijgen.

7. 19/11/2015: Voorgestelde aanpassingen met betrekking tot overdrachten van vastgoedbeleggingen

Het IASB heeft een voorstel van standaard (ED/2015/9) gepubliceerd waarin het wijzigingen voorstelt aan IAS 40 – *Vastgoedbeleggingen* met betrekking tot de overdracht van vastgoedbeleggingen. Commentaren worden verwacht tegen 18 maart 2016.

De publicatie stelt de volgende aanpassingen aan IAS 40 voor:

- Paragraaf 57 van IAS 40 wordt gewijzigd om aan te geven dat een overdracht van of naar de rubriek vastgoedbeleggingen gebeurt indien er een wijziging is in het gebruik van het betrokken vastgoed. Het gebruik van vastgoed wijzigt indien het vastgoed voldoet (of stopt met te voldoen) aan de definitie van een vastgoedbelegging.
- De lijst met voorbeelden in paragraaf 57 (a)-(d) zal aangemerkt worden als niet exhaustieve lijst met voorbeelden.

Het voorstel van standaard omvat geen ingangsdatum; het IASB stelt echter wel voor om deze wijzigingen retrospectief toe te passen en vervroegde toepassing toe te laten.

8. 19/11/2015: Voorstel van jaarlijkse verbeteringen aan IFRS (cyclus 2014-2016)

Het IASB heeft een voorstel van standaard (ED/2015/10) gepubliceerd in het kader van het project van de jaarlijkse verbeteringen aan IFRS voor het jaar 2016. Het voorstel van standaard omvat ingangsdata voor deze verbeteringen. Deze zouden na de commentaarperiode worden vastgelegd.

Dit voorstel van standaard kadert in het project van het IASB om op periodieke basis voorstellen tot kleine en niet-dringende verbeteringen aan IFRS te publiceren.

De voorstellen van verbeteringen in IFRS betreffen volgende standaarden en onderwerpen:

Standaard	Onderwerp
IFRS 1 – <i>Eerste toepassing van IFRS</i>	Verwijdering van enkel korte termijn uitzonderingen op het algemeen principe in IFRS 1.
IFRS 12 – <i>Informatieverschaffing over belangen in andere ondernemingen</i>	Verduidelijking dat de informatieverschaffingsvereisten ook van toepassing zijn op investeringen die geclassificeerd zijn als aangehouden voor verkoop, als aangehouden voor uitkering of als beëindigde activiteit.
IAS 28 – <i>Investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures</i>	Verduidelijking dat de keuze om investeringen in een geassocieerde deelneming of een joint venture gehouden door een entiteit die een organisatie is die durfkapitaal verstrekt (<i>venture capital organisation</i>) of een andere in aanmerking komende entiteit te waarderen tegen reële waarde, gemaakt wordt voor elke investering bij de initiële opname.

9. 9/12/2015: Voorgestelde aanpassingen omtrent de toepassing van IFRS 9 en IFRS 4

Het IASB heeft een voorstel van standaard (ED/2015/11) gepubliceerd tot wijziging van IFRS 4 – *Verzekeringscontracten* met het oog op het beantwoorden van de bezorgdheden rond de verschillende ingangsdata voor IFRS 9 – *Financiële instrumenten* en de nieuwe standaard rond verzekeringscontracten.

Aangezien het duidelijk is dat de ingangsdatum van de nieuwe standaard rond verzekeringscontracten niet zal samenvallen met deze van IFRS 9, werd het IASB verzocht om de toepassing van IFRS 9 uit te stellen met betrekking tot de verzekeringsactiviteiten en de ingangsdatum van IFRS 9 voor deze activiteiten te laten samenvallen met de ingangsdatum van de nieuwe standaard omtrent verzekeringscontracten.

Het voorstel bevat twee opties voor ondernemingen met verzekeringscontracten die binnen het toepassingsgebied van IFRS 4 vallen:

- **De overlapbenadering (*overlay approach*):** Toelating dat een entiteit verschillen tussen de bedragen die in de winst- en verliesrekening zouden worden opgenomen volgens IFRS 9 en deze die in de winst- en verliesrekening zouden worden opgenomen volgens IAS 39 – *Financiële instrumenten: Opname en waardering* niet in de winst- en verliesrekening, maar in de overige elementen van het totaalresultaat (*other comprehensive income*) worden opgenomen, op voorwaarde dat de entiteit verzekeringscontracten volgens IFRS 4 uitgeeft, IFRS 9 toepast in combinatie met IFRS 4 en financiële activa aanmerkt als tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening in overeenstemming met IFRS 9 terwijl deze in overeenstemming met IAS 39 werden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop of tegen geamortiseerde kostprijs. De methode zou retrospectief toegepast worden op in aanmerking komende financiële activa wanneer IFRS 9 voor het eerst wordt toegepast.

- **De uitstelbenadering (deferral approach):** Toelating om de toepassing van IFRS 9 uit te stellen tot 1 januari 2021 voor entiteiten waarvan de belangrijkste activiteit de uitgifte van verzekeringscontracten is. Een entiteit moet bepalen of de uitgifte van verzekeringscontracten de belangrijkste activiteit is door het bedrag van de verzekeringsverplichtingen te vergelijken met het totaal bedrag van de verplichtingen. In de *Basis for Conclusions* staat dat er een hoge drempel moet gebruikt worden en dat 75 % niet wordt gezien als een hoge drempel. Deze analyse moet gemaakt worden op het niveau van de verslaggevende entiteit.

Drie leden van het IASB stemden tegen de uitstelbenadering. Zij argumenteren dat deze methode de vergelijkbaarheid vermindert (ook tussen verzekeringsondernemingen) en zijn van mening dat de *overlay approach* een voldoende verlichting vormt. Daarnaast vrezen ze dat het project over de verzekeringscontracten vertraging zou oplopen en de nieuwe standaard pas na 2021 van toepassing zou zijn.

10. 17/12/2015: Uitstel van de ingangsdatum van de wijzigingen aan IFRS 10 en IAS 28, gepubliceerd in september 2014

Op 11 september 2014 publiceerde de IASB: *Amendments to IFRS 10 and IAS 28 - Sale or contribution of cssets between an investor and its associate or joint venture*.

Deze wijziging verduidelijkt dat:

- de winst of het verlies op de overdacht van een bedrijf (*business*) van de investeerder aan zijn geassocieerde deelneming of joint venture volledig opgenomen moet worden; en
- een gedeeltelijke eliminatie van de winst of verlies vereist is indien de overgedragen activa geen bedrijf vormen. Niet-opgenomen winst

wordt afgetrokken van de kost van de investering.

Op het moment van de publicatie van deze wijzigingen werd ook gekeken naar de eliminatie van winsten en verliezen als gevolg van transacties tussen een entiteit en haar geassocieerde deelnemingen en joint ventures, maar er volgde geen voorstel van standaard. In februari 2015 werd een nieuwe poging ondernomen om verduidelijking te geven in verband met:

- hoe de eliminaties vereist door de wijzigingen van september 2014 moeten gebeuren indien het te elimineren bedrag groter is dan de boekwaarde van de investering;
- hoe een overdracht moet verwerkt worden indien de investering zowel activa als een aandeel in het eigen vermogen verwerft; en
- hoe de andere vereisten van IAS 28 samen gaan met de wijzigingen aan IFRS 10 als gevolg van de publicatie in september 2014.

In juni 2015 heeft de IASB echter beslist om deze onderwerpen in een meer globaal project over de "equity"-methode te behandelen. Om te vermijden dat entiteiten de toepassing van IAS 28 in een korte tijdsspanne twee keer moeten aanpassen, heeft de IASB beslist om de ingangsdatum van de september 2014 wijzigingen voor onbepaalde tijd uit te stellen tot het project rond de "equity"-methode is afgerond.

IFRS Interpretations Committee

1. 21/10/2015: Voorstel van interpretatie over onzekerheden met betrekking tot winstbelastingen

Het IFRS IC heeft een voorstel van interpretatie, DI/2015/1 – *Uncertainty over income tax*

treatments, gepubliceerd. Dit voorstel van interpretatie behandelt volgende punten:

- **Het afzonderlijk of gezamenlijk behandelen van onzekerheid over het belastingregime:** De entiteit moet een oordeel vormen om te bepalen of elke onzekerheid met betrekking tot het belastingregime afzonderlijk moet behandeld worden dan wel of de onzekerheid gezamenlijk moet verwerkt worden. Deze beoordeling hangt af van de benadering die de beste voorspelling geeft van de afwikkeling van de onzekerheid.
- **Veronderstellingen wat betreft onderzoeken door belastingautoriteiten:** De entiteit moet ervan uitgaan dat de belastingautoriteit die het recht heeft om de alle voorgelegde bedragen te verifiëren, al deze bedragen zal verifiëren en dat ze tot deze controles zal overgaan met kennis over alle relevante informatie.
- **Bepalen van de belastbare winst (verlies), belastbare basis, niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden:** De entiteit moet nagaan of de bevoegde autoriteit het belastingregime (of de belastingregimes) dat zij gebruikte of van plan is te gebruiken bij haar aangifte zal aanvaarden. Als het waarschijnlijk is dat een bepaald belastingregime zal worden aanvaard, moet de entiteit de belastbare winst (verlies), belastbare basis, niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden in overeenstemming met dit belastingregime bepalen. Indien het niet waarschijnlijk is dat een bepaald belastingregime zal worden aanvaard, moet de entiteit de meest waarschijnlijke waarde (*most likely amount*) of de verwachte waarde (*expected value*) gebruiken voor de belastbare winst (verlies), belastbare basis, niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden.
- **Gewijzigde feiten en omstandigheden:** Indien de feiten en omstandigheden wijzi-

gen, moet de entiteit haar beoordelingen en schattingen aanpassen.

Het voorstel van interpretatie bevat geen vereisten in verband informatievervalsing en verwijst naar bestaande informatievervalsingsvereisten in IAS 1 – *Presentatie van de jaarrekening*, IAS 12 – *Winstbelastingen* en IAS 37 – *Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa*.

De voorgestelde verwerkingswijze zou moeten toegepast worden door de cumulatieve impact op te nemen in de overgedragen resultaten (of in andere aangewezen componenten van het eigen vermogen) aan het begin van de eerste periode waarin ze worden toegepast zonder de vergelijkende informatie aan te passen. Volledige retrospectieve toepassing is enkel toegelaten indien dit mogelijk is zonder gebruik te maken van later verkregen informatie (*hindsight*).

2. IFRIC publiceert een voorstel van interpretatie over transacties in vreemde valuta en voorafbetalingen

Het IFRS IC heeft een voorstel van interpretatie, DI/2015/2 - *Foreign currency transactions and advance consideration*, gepubliceerd. Dit voorstel van standaard zou van toepassing zijn op transacties waarbij:

- de vergoeding werd uitgedrukt in een vreemde valuta;
- de entiteit als gevolg van deze voorafbetaling een actief of een verplichting voor uitgestelde opbrengsten opneemt voorafgaand aan de opname van het geheel of een deel van het actief, van de kost of van de opbrengst; en
- dit actief of deze verplichting niet geldelijk (*non-monetary*) is.

Het IFRIC stelt voor om de transactiedatum voor het bepalen van de wisselkoers gelijk te stellen aan de vroegste van volgende data:

- a) de datum van de initiële opname van het niet-geldelijk actief of de verplichting voor uitgestelde opbrengsten en
- b) de datum waarbij het actief, de opbrengst of de kost met betrekking tot de onderliggende transactie opgenomen wordt in de jaarrekening.

Indien de transactie in stadia verloopt, wordt een transactiedatum voor elk stadium bepaald.

De eerste toepassing van deze interpretatie gebeurt:

- ofwel retrospectief in overeenstemming met IAS 8 – *Grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en fouten*;
- ofwel prospectief voor alle activa, kosten en opbrengsten binnen het toepassingsgebied van deze interpretatie die voor het eerst worden opgenomen op of na het begin van de verslagperiode waarin voor het eerst deze interpretatie toepast of aan het begin van een voorgaande verslagperiode als vergelijkende informatie.

Europa: Europa heeft sinds de vorige publicatie volgende wijzigingen aan standaarden goedgekeurd

Aanpassingen aan IAS 16 en IAS 41 – *Materiële vaste activa en biologische activa: vruchtdragende planten* (Officieel publicatieblad van de Europese Unie van 24 november 2015).

Aanpassingen aan IFRS 11 – *Gezamenlijke overeenkomsten – Verwerking van overnames van deelnemingen in gezamenlijke bedrijfsactiviteiten* (Officieel publicatieblad van de Europese Unie van 25 november 2015).

Aanpassingen aan IAS 16 en IAS 38 – *Materiële en immateriële vaste activa – Verduidelijking van aanvaardbare afschrijvingsmethodes* (Officieel publicatieblad van de Europese Unie van 3 december 2015).

Verbeteringen aan IFRS (2012-2014) (Officieel publicatieblad van de Europese Unie van 16 december 2015).

Aanpassingen aan IAS 1 – *Presentatie van de jaarrekening – Initiatief rond informatiever-schaffing* (Officieel publicatieblad van de Europese Unie van 19 december 2015).

Aanpassingen aan IAS 27 – *Enkelvoudige jaarrekening – Equity methode* (informatiever-schaffing (Officieel publicatieblad van de Europese Unie van 23 december 2015).

ESMA

1. 30/06/2015: ESMA publiceert richtsnoeren inzake alternatieve prestatie-staven

De European Securities and Markets Authority (ESMA) heeft de finale richtsnoeren inzake alternatieve prestatie-maatstaven (APM's) gepubliceerd. Deze richtsnoeren zijn van toepassing op emittenten waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en op de personen die verantwoordelijk zijn voor het prospectus. De richtsnoeren zijn van toepassing vanaf 3 juli 2016.

De richtsnoeren zijn niet van toepassing op alternatieve prestatie-maatstaven die worden gerapporteerd in de jaarrekening

De belangrijkste boodschappen in deze publicatie kunnen als volgt samengevat worden:

- Een APM is een financiële maatstaf van historische of toekomstige financiële prestaties, financiële posities of kasstromen, niet zijnde een financiële maatstaf die gedefinieerd of gespecificeerd is in het toepasselijke kader voor financiële verslaglegging.
- Emittenten of voor een prospectus verantwoordelijke personen geven een definitie van de gebruikte APM's en de onderdelen

- waaruit die bestaan, evenals de berekeningsgrondslag.
- Emittenten of voor een prospectus verantwoordelijke personen presenteren de definities van alle gebruikte APM's op een heldere en leesbare wijze.
  - APM's moeten betekenisvolle aanduidingen hebben die hun inhoud en berekeningsgrondslag weerspiegelen, om te vermijden dat misleidende boodschappen aan gebruikers worden overgebracht.
  - Er wordt een aansluiting gepresenteerd tussen de APM en de in de financiële overzichten van de desbetreffende periode meest voor de hand liggende post of het best aansluitende subtotaal of totaal.
  - Emittenten of voor een prospectus verantwoordelijke personen presenteren eveneens de meest voor de hand liggende post of het best aansluitende subtotaal of totaal in de relevante financiële overzichten voor die specifieke APM.
  - Emittenten of voor een prospectus verantwoordelijke personen lichten het gebruik van APM's toe om gebruikers inzicht te verschaffen in de relevantie en betrouwbaarheid ervan.
  - APM's gaan vergezeld van vergelijkende cijfers voor de overeenkomende voorgaande perioden.
  - Emittenten of voor een prospectus verantwoordelijke personen presenteren aansluitingen voor alle gepresenteerde vergelijkende cijfers.
  - De definitie en berekening van een APM blijft consistent in de tijd. Als emittenten of voor een prospectus verantwoordelijke

personen in uitzonderlijke omstandigheden besluiten om een APM te herdefiniëren:

- o Licht de emittent de wijzigingen toe;
  - o Legt hij uit waarom deze wijzigingen resulteren in betrouwbare en relevantere informatie over de financiële prestaties; en
  - o Verschafft hij aangepaste vergelijkende cijfers.
- Als een emittent stopt met het openbaar maken van een APM, legt hij uit waarom hij van mening is dat deze APM niet langer relevante informatie verschafft.

De tenuitvoerlegging door de FSMA en de richtsnoeren in het Nederlands vindt u op volgend adres:

<http://www.fsma.be/nl/supervision/fm/gv/info/circmedprak/verp.aspx>

2. 22/07/2015: Publicatie van beslissingen van het ESMA

De Europese beursregulator (ESMA) heeft voor de 17de keer een aantal beslissingen uit haar confidentiële databank gepubliceerd.

De publicatie van een deel van deze beslissingen heeft tot doel marktdeelnemers te informeren over grondslagen die volgens de nationale regelgevers in overeenstemming zijn met IFRS. Volgens ESMA bevordert de publicatie van deze beslissingen de consistente toepassing van IFRS binnen Europa.

Standaard	Onderwerp
IFRS 3 – <i>Bedrijfscombinaties</i> en IFRS 13 – <i>Waardering tegen reële waarde</i>	Waardering tegen reële waarde bij bedrijfscombinaties
IFRS 13 – <i>Waardering tegen reële waarde</i>	Waardering van financiële instrumenten tegen reële waarde
IAS 1 – <i>Presentatie van de jaarrekening</i> en IAS 28 – <i>Investerings in geassocieerde deelnemingen en joint ventures</i>	Presentatie van de financiële overzichten
IAS 11 – <i>Onderhanden projecten in opdracht van derden</i>	Verwerking van claims in bouwprojecten
IAS 27 – <i>Enkelvoudige jaarrekening</i> , IAS 39 – <i>Financiële instrumenten: Opname en waardering</i> , IFRS 10 – <i>Geconsolideerde jaarrekening</i> en IFRIC 19 – <i>Aflossing van financiële verplichtingen met eigenvermogensinstrumenten</i>	Aflossing van schulden
IAS 36 – <i>Bijzondere waardevermindering van activa</i> en IFRS 6 – <i>Exploratie en evaluatie van minerale hulpbronnen</i>	Tests op bijzondere waardevermindering
IAS 39 – <i>Financiële instrumenten: Opname en waardering</i>	Waardeverminderversverlies als gevolg van een daling van de reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa (<i>available for sale</i>)

Het volledige rapport vindt u op volgend adres:

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2015-esma-1135_17th_extract_of_the_eecs_database.pdf

3. 27/10/2015 – EMSA publiceert prioriteiten voor 2015

ESMA heeft beslist dat bij de controles van de jaarrekeningen over 2015 bijzondere aandacht zal gaan naar de volgende onderwerpen:

- impact van de toestand van de financiële markten op de jaarrekening;
- het kasstroomoverzicht en de gerelateerde toelichtingen; en
- waardering tegen reële waarde en de gerelateerde toelichtingen.

Deze aandachtspunten werden gekozen op basis van terugkerende problemen bij de toepassing van bepaalde IFRS die werden geïdentificeerd bij de controles van jaarrekening. De topics houden verband met specifieke uitdagingen als gevolg van de huidige economische toestand gekenmerkt door een significante daling en belangrijke volatiliteit van bepaalde referentierentevoeten en grondstoffenprijzen.

ESMA en de nationale regelgevers zullen waken over de toepassing van IFRS op deze onderwerpen, de nationale regelgevers zullen deze prioriteiten opnemen in hun controles en zullen indien nodig corrigerende maatregelen nemen. Informatie over de gestelde prioriteiten zal door ESMA verzameld worden en de bevindingen zullen begin 2017 gepubliceerd worden.

4. 25/11/2015 – ESMA publiceert beslissingen van marktauthoriteiten

De Europese beursregulator (ESMA) heeft voor de 18de keer een aantal beslissingen uit haar confidentiële databank gepubliceerd.

De publicatie van een deel van deze beslissingen heeft tot doel marktdeelnemers te informeren over grondslagen die volgens de nationale regelgevers in overeenstemming zijn met IFRS. Volgens ESMA bevordert de publicatie van deze beslissingen de consistente toepassing van IFRS binnen Europa.

Standaard	Onderwerp
IFRS 5 – <i>Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten</i>	Presentatie van activiteiten onder licentie als beëindigde activiteiten
IFRS 5 – <i>Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten en IAS 27 – Enkelvoudige jaarrekening</i>	Presentatie en informatieverstopping over beëindigde bedrijfsactiviteiten in de enkelvoudige jaarrekening
IFRS 10 – <i>Geconsolideerde jaarrekening</i>	Zeggenschap over een entiteit zonder aandelenbelang
IFRS 10 – <i>Geconsolideerde jaarrekening</i>	De facto zeggenschap
IFRS 13 – <i>Waardering tegen reële waarde</i>	Waardering tegen reële waarde van leningen met een vaste rentevoet
IAS 19 – <i>Personeelsbeloningen</i>	Informatieverstopping over personeelsvergoedingen na uitdiensttreding
IAS 34 – <i>Tussentijdse financiële verslaggeving</i>	Informatieverstopping in tussentijdse financiële verslagen
IAS 34 – <i>Tussentijdse financiële verslaggeving en IAS 1 – Presentatie van de jaarrekening</i>	Informatieverstopping over het continuïteitsbeginsel (<i>going concern</i>)
IAS 36 – <i>Bijzondere waardevermindering van activa</i>	Bijzondere waardevermindering van goodwill
IAS 36 – <i>Bijzondere waardevermindering van activa</i>	Boekwaarde van een kasstroomgenererende eenheid die wordt getest op bijzondere waardeverminderingverliezen

Het volledige rapport vindt u op volgend adres:

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015-1776_18th_extract_from_the_eecss_database_of_enforcement_0.pdf